

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітній ступінь (магістр)
на тему:

РОБОТА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ З МОЛОДЦЮ
У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ ЗАЙНЯТОСТІ

Виконав: студент II курсу, 262 групи
денної форми навчання
освітньо-професійної програми
Соціальна робота
спеціальності 231 Соціальна робота
Турчак В. О.

Керівник: доктор філософії, доцент
Моргай Л. А.

Рецензент:
канд. пед. наук, доцент
Албул І. В.

Умань – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ	10
1.1. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з молоддю у Державній службі зайнятості	10
1.2. Функції та показники ефективності функціонування органів служби зайнятості на різних рівнях.....	30
Висновки до першого розділу.....	41
РОЗДІЛ II. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ У ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ	44
2.1. Аналітична та статистична інформація Державної служби зайнятості в Україні	44
2.2. Аналіз результатів експериментального дослідження на базі Христинівського районного Центру зайнятості	56
Висновки до другого розділу.....	61
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	67
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Україна має багато проблем, а з початком війни їх стало ще більше. У зв'язку з даними подіями виникло ряд складнощів як у економічній так і соціальній сферах. До однієї з найважливіших проблем сучасності є безробіття.

Досить багато людей в Україні не мають постійної роботи та зареєстровані у Державній службі зайнятості (Центрі зайнятості), серед них є молоді люди до 35 років.

Державна служба зайнятості (ДСЗ) є одним із найважливіших інститутів як загалом у розробці політики зайнятості та регулювань ринку праці на національному рівні, так і зокрема у стимулюванні зайнятості в регіонах. Розбудова потенціалу Державної служби зайнятості на національному, обласному та місцевому рівнях є однією з важливих передумов підвищення якості та ефективності надання послуг безробітним та роботодавцям.

Молодь – це складова робочої сили, додатковий потенціал, що невдовзі може істотно вплинути на поліпшення економічного та соціального стану громади та відродження національно-духовного надбання українського народу [32].

Молодь має доволі суттєві переваги порівняно з іншими віковими категоріями працездатного населення. У неї більш тривалий період працездатності, кращі показники фізичного здоров'я та витривалості, високий загальноосвітній рівень, більша професійна та міграційна мобільність [32].

Саме на молодь покладають великі сподівання: вона має відіграти важливу роль у формуванні гідного майбутнього для української держави, у її розбудові, зміцненні та виведенні на нові економічні, наукові та культурні рівні. Проте, при покладанні надій на дану соціальну групу, необхідно пам'ятати, що молодь потребує допомоги та підтримки, щоб отримати високоякісну освіту та відповідну професію, знайти роботу та створити стійку забезпечену родину [38].

Беручи до уваги значні очікування щодо цієї соціальної групи, на жаль, статистичні дані свідчать про протилежну ситуацію, де більш ніж половина безробітних на даний час молоді люди. Рівень безробіття серед молодих людей перевищує показники інших вікових категорій і має тенденцію до швидкого зростання [38].

Молодь є особливим соціоекономічним сегментом населення країни, який потребує розробки заходів для підтримки, включаючи матеріальну підтримку на ринку праці. З соціальної перспективи, працевлаштування молодих людей може стати джерелом соціальної проблеми молодіжного безробіття, якщо рівень безробіття не зменшиться. Ця проблема займає важливе місце у державній політиці щодо молоді, але безробіття є неодмінним атрибутом сучасних країн, які працюють за принципами ринкової економіки чи переходять до неї [38].

Проблема молодіжної зайнятості, так само як і безробіття, має значний вплив на економіку і кожну окрему особу. Втрата робочого місця для більшості людей призводить до зниження життєвого рівня і завдає психологічну травму. Все це пояснює, чому проблема соціальної зайнятості молоді часто стає предметом політичних дебатів [38].

Невчасне працевлаштування молоді призводить до втрати отриманих професійних навичок протягом навчання, що ще більше ускладнює можливість успішного працевлаштування. Безробіття безпосередньо впливає на фізичний стан та психологічне благополуччя молодих людей [38].

Питання забезпечення молоді працею є суттєвим на рівні суспільства та держави загалом. Ігнорування цієї проблеми може призвести до зниження або відсутності потенціалу якісних фахівців, зростання безробіття та збільшення кількості осіб, що виявляють девіантну поведінку внаслідок молодіжного безробіття. Як молоде населення країни, що ще не повністю сформувалося як суб'єкт трудової діяльності, воно є найбільш уразливим до змін і має потенціал для постійного змінювання трудових функцій, значні можливості професійного зростання та найдовший період трудової активності.

За даними Державної служби статистики, середні показники трудової зайнятості серед молоді за період 2020-2022 років були наступними:

– 67,9% працевлаштованих осіб у віці від 25 до 29 років, що в цілому перевищувало рівень зайнятості інших вікових груп – 59,5%;

– зайнятість молоді у віці від 15 до 24 років становила лише –31%.

Безробіття – невід’ємна частина сучасної економіки прогресивного суспільства. За даними ООН, з понад 750 млн. жителів, майже кожна третя особа працездатного віку у світі не має офіційної роботи або має лише так званий непостійний чи тимчасовий заробіток.

Під безробіттям можна розуміти дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили на ринку праці, що призводить до появи категорії населення, яка не може використовувати свій працездатний потенціал [38].

Ситуація з кількістю безробітних є важливою соціальною проблемою, з якою зіштовхнувся сучасний світ.

Протягом останніх кількох років кількість безробітних в Україні збільшилася в кілька разів, причинами зростання чисельності безробіття серед молоді стали: ситуація на Сході України (АТО), covid-19, а зараз війна.

Тема безробіття є досить актуальною у всіх країнах без винятку. Проблеми зайнятості населення завжди хвилювали людей, але особливо гостро ця соціальна проблема виникла у наш час.

Молоде населення є найактивнішою та найбільшою часткою серед осіб працездатного віку, лише враховуючи динаміку рівня молодіжної працевлаштованості, стає можливою розробка соціальних та економічних планів розвитку держави на довгострокову перспективу.

Незважаючи на те, що державними органами влади розроблено та впроваджується ціла низка заходів щодо реалізації молодіжної політики на політичному, соціальному, економічному, законодавчому й організаційному рівнях, проблеми молоді у сфері освіти, професійної підготовки, зайнятості у повному обсязі не розв’язані. Це породжено відсутністю зв’язку між освітніми установами та працедавцями, навчальною програмою та вимогами ринку

праці, низьким стимулювання представників бізнес-кіл до створення робочих місць для тих, хто ще не має професійного досвіду [32].

З метою реалізації права громадян на працю, а також забезпечення соціального захисту тимчасово непрацюючого населення в Україні створено Державну службу зайнятості [58].

Державна служба зайнятості України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики України. Її діяльність регламентується Законом України «Про зайнятість населення», прийнятим Верховною Радою України в 2013 р. з наступними змінами і доповненнями (Додаток А).

Основними законами, якими керується Державна служба зайнятості у своїй діяльності є: Конституція України, акти Кабінету Міністрів України, накази Міністерства соціальної політики України та ін. [58].

Державна служба зайнятості є єдиною в українському суспільстві державною установою, яка на засадах соціального страхування виконує на безоплатній основі посередницькі функції між роботодавцями та тими, хто шукає роботу, забезпечуючи реалізацію конституційного права незайнятих громадян на соціальний захист від безробіття [58].

Структура служби включає:

1. Державний центр зайнятості;
2. Обласні, міські, районні центри зайнятості та філії обласних центрів зайнятості;
3. Центри професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості;
4. Інститут підготовки кадрів Державної служби зайнятості України [58].

Основні завдання служби:

1. Реалізація державної політики у сфері зайнятості населення та трудової міграції, соціального захисту від безробіття.
2. Здійснення аналізу стану ринку праці.

3. Сприяння громадянам у підборі підходящої роботи.
4. Надання роботодавцям послуг із добору працівників.
5. Участь в організації проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру.
6. Сприяння громадянам в організації підприємницької діяльності.
7. Участь у реалізації заходів, спрямованих на запобігання масовому вивільненню працівників, профілактика настання страхового випадку, сприяння мобільності робочої сили та зайнятості населення.
8. Організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних з урахуванням поточної та перспективної потреб ринку праці, підтвердження результатів неформального професійного навчання.
9. Проведення професійної орієнтації населення.
10. Додаткове сприяння у працевлаштуванні окремих категорій громадян, які неконкурентоспроможні на ринку праці.

Кадровий потенціал Державної служби зайнятості налічує близько 10 тис. працівників, які надають соціальні послуги в близько 500 центрах зайнятості/філіях по всій території країни [58].

Аналіз наукових досліджень та публікацій показав, що про особливості роботи соціальних працівників із молоддю у державній службі зайнятості є значна кількість праць, зокрема таких науковців як: О. Балакірева, О. Безпалько, Ю. Борисова, І. Зайцева, І. Кочума, О. Лисюк, Ю. Левчук, О. Романюк, Т. Соколова, П. Шевчук та ін., це пояснюється тим, що дана проблема є актуальною і знаходиться у центрі досліджень.

Складно визначити на скільки дана проблема є об'єктивно розкрита у наукових доробках українських дослідників. Дані фактори зумовили вибір теми дослідження – **«Робота соціальних працівників з молоддю у Державній службі зайнятості»**.

Мета дослідження – здійснити теоретичний аналіз та експериментально дослідити особливості роботи соціальних працівників з молоддю у Державній службі зайнятості.

Об'єкт дослідження – соціальна робота з молоддю.

Предмет дослідження – особливості роботи соціальних працівників з молоддю у Державній службі зайнятості.

Відповідно до теми та мети визначено такі **завдання дослідження**:

1. Розкрити підготовку майбутніх соціальних працівників до роботи з молоддю у Державній службі зайнятості;
2. Проаналізувати показники ефективності функціонування органів служби зайнятості на різних рівнях;
3. Узагальнити та проаналізувати статистичну інформацію Державної служби зайнятості в Україні щодо працевлаштування молоді;
4. Здійснити експериментальне дослідження з встановлення особливостей роботи соціальних працівників з молоддю на базі Христинівського районного Центру зайнятості Черкаської області.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань дослідження використовувалися такі методи:

– *теоретичні*: аналіз, узагальнення, систематизація з метою з'ясування сутності, особливостей, критеріїв і показників роботи соціальних працівників у Державній службі зайнятості;

– *емпіричні*: спостереження, бесіда; за допомогою експерименту провести та описати роботу соціальних працівників у Державній службі зайнятості;

– *експериментальні*: з метою виявлення, обґрунтування, перевірки ефективності умов підготовки соціальних працівників до роботи у Державній службі зайнятості та проаналізувати статистику безробітного населення, яка зареєстрована у Центрі зайнятості Христинівського району.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося на базі Христинівського районного Центру зайнятості.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що фактичний матеріал, основні положення і висновки дослідження можуть бути використані як навчально-методичне забезпечення курсів: «Вступ до

спеціальності», «Соціальна робота на підприємстві», «Соціальна робота з різними соціальними групами», при написанні наукових праць та навчальних посібників із спеціальності 231 Соціальна робота та 232 Соціальне забезпечення.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження висвітлювались на всеукраїнській конференції – «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи» (4 жовтень 2022 р., м. Умань); II-й Всеукраїнській студентській науково-практичній онлайн-конференції «Проблеми та перспективи соціальної роботи та психології в умовах війни» (2 березня 2023 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано одноосібно 2 тез доповідей автора.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел – 62, додатків 3.

Загальний обсяг тексту магістерської роботи становить 101 сторінку, обсяг основного тексту – 66 сторінок.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

1.1. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з молоддю у Державній службі зайнятості

Соціальна робота, яка виконується в Державній службі зайнятості (сфері зайнятості), необхідна складова соціального захисту різних цільових груп і категорій населення. Вона характеризується власними специфічними формами, методами діяльності, соціальними технологіями та сферами соціального впливу [43].

Соціальний працівник – професійно підготовлений фахівець, що має необхідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи та виконує різноманітні види соціальної роботи [14]. Він надає допомогу людям у вирішенні проблем, створює необхідні ресурси, сприяє взаємодії між людьми та середовищем, а також впливає на соціальну політику та підвищує відповідальність організацій за добробут людей [14].

Професія соціального працівника є важливою для ефективного функціонування системи соціальної допомоги, яка об'єднує державні та громадські структури. Роль соціального працівника полягає в наданні спеціалізованої соціальної допомоги різним категоріям населення. Дані фахівці спрямовуються на розкриття потенціалу кожної особи та сприяння її самостійному життєзабезпеченню та розвитку [14].

Соціальна робота у сфері зайнятості як інструмент соціальної політики покликана сприяти досягненню не лише оперативних, тактичних, а й стратегічних цілей забезпечення продуктивної зайнятості [26].

Зайнятість – це діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих та суспільних потреб, яка приносить їм дохід у грошовій або іншій формі [43].

Функції працівників центрів зайнятості повинні охоплювати наступне: аналіз економічної кон'юнктури, зокрема структури та динаміки робочих місць у регіонах, містах, селищах та інших населених пунктах, а також

визначення вимог до працівників, їх кваліфікації та освіти, що відповідають вимогам роботи; створення доступного постійно оновлювального банку соціальної інформації про потреби в робочій силі у різних регіонах країни. Цей банк допомагатиме зібрати та систематизувати інформацію про ринок праці, вакансії, попит на працю та специфічні вимоги до працівників; ініціювання оптимізації правової бази, що стосується забезпечення мобільності робочої сили з регіонів, де є надлишкові трудові ресурси, до тих регіонів, де їх не вистачає. Це означає сприяння розробці та впровадженню політики, яка сприяє переміщенню робочої сили між регіонами, зокрема шляхом створення стимулів для мобільності та сприяння перепідготовці працівників [26].

Державна служба зайнятості – централізована система державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством економіки України. Головною метою у сфері зайнятості є допомога членам суспільства, зокрема уразливим групам населення досягти стабільного економічного стану. Для виконання такої роботи необхідні висококваліфіковані соціальні працівники, які б використовували у своїй діяльності новітні соціальні технології, знання, навички, вміння. Таких фахівців готують у закладах вищої освіти в Україні [26].

Щодо самого центру зайнятості. В Україні до зайнятого населення належать громадяни, які проживають на території держави на законних підставах, а саме: працюючі громадяни, зайняті на умовах повного або неповного робочого дня (тижня) на підприємствах, в установах та організаціях, незалежно від форм власності, включаючи міжнародні та іноземні організації в Україні і за кордоном; самозайняті громадяни, які самостійно забезпечують себе роботою, включаючи підприємців, осіб, зайнятих індивідуальною трудовою діяльністю, творчою діяльністю, членів кооперативів, фермерів та членів їхніх сімей, що беруть участь у виробництві; особи, обрані, призначені або затверджені на оплачувану посаду в органах державної влади, управління та громадських об'єднаннях; військовослужбовці, які проходять службу в Збройних Силах України, Службі

безпеки України, Прикордонних військах України, військах внутрішньої та конвойної охорони і Цивільної оборони України, органах внутрішніх справ, інших військових формуваннях, створених відповідно до законодавства України; особи, які здійснюють альтернативну (невійськову) службу. Безробітними визнаються працездатні громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані у Державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, готові та здатні приступити до підходящої роботи. У разі неможливості надати підходящу роботу безробітному може бути запропоновано пройти професійну перепідготовку або підвищити свою кваліфікацію [43].

Не всі громадяни можуть бути визнані безробітними, серед них: особи віком до 16 років, за винятком тих, які працювали і були звільнені у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці, реорганізацією, перепрофілюванням і ліквідацією підприємства, установи та організації або скороченням чисельності штату; які вперше шукають роботу і не мають професії (спеціальності), у тому числі випускники загальноосвітніх шкіл, у разі їхньої відмови від проходження професійної підготовки або від оплачуваної роботи, включаючи роботу тимчасового характеру, яка не потребує професійної підготовки [43].

Якщо громадяни не можуть знайти відповідну роботу, Державна служба зайнятості приймає рішення щодо їх статусу безробітних. Це відбувається на основі особистих заяв громадян, поданих з восьмого дня після реєстрації у місцевому центрі зайнятості як осіб, які шукають роботу. Під час реєстрації громадян необхідно пред'явити паспорт та трудову книжку, а в разі потреби – військовий квиток, документ про освіту або аналогічні документи.

Українська держава гарантує певні права працездатному населенню у віці працездатності. Ці права включають:

– добровільність праці, можливість вибору або зміни професії та виду діяльності;

– захист від безпідставних відмов у прийнятті на роботу та незаконного звільнення, а також підтримку у збереженні роботи;

– безкоштовну допомогу у пошуку відповідної роботи та працевлаштуванні відповідно до покликання, здібностей, професійної підготовки та освіти, з урахуванням суспільних потреб за допомогою різних доступних засобів, включаючи професійну орієнтацію та перепідготовку;

– компенсацію матеріальних витрат, пов'язаних з переїздом на роботу в інше місце проживання;

– виплату вихідної допомоги працівникам, які втратили постійну роботу на підприємствах, в установах та організаціях, згідно з чинним законодавством;

– безкоштовну підготовку безробітних до нових професій та перепідготовку у навчальних закладах або системі державної служби зайнятості з наданням матеріальної допомоги;

– виплату допомоги з безробіття, матеріальної допомоги з безробіття, а також надання матеріальної допомоги членам сім'ї, які перебувають на їх утриманні, згідно з установленим порядком;

– врахування періоду перепідготовки та навчання новим професіям, участь у платних громадських роботах, отримання допомоги.

В Україні існує розгалужена мережа державних установ та організацій, що мають повноваження здійснювати працевлаштування громадян і надавати їм соціальні послуги. Серед цих установ можна виділити Державну службу зайнятості, Державний фонд сприяння зайнятості населення та соціальні служби для молоді [43].

Державна служба зайнятості.

З метою виконання державної політики щодо зайнятості населення, професійної орієнтації, підготовки і перепідготовки, працевлаштування та соціальної підтримки осіб, які тимчасово не працюють, діє Державна служба зайнятості. Ця організація функціонує під керівництвом Міністерства праці та соціальної політики України, місцевих державних адміністрацій та органів

місцевого самоврядування, відповідно до встановленого Кабінетом Міністрів України порядку.

Державна служба зайнятості складається з таких організацій та установ: Державний центр зайнятості Міністерства праці та соціальної політики України, Центр зайнятості Автономної Республіки Крим, обласні, Київський та Севастопольський міські, районні, міськрайонні, міські і районні у містах центри зайнятості, центри організації професійного навчання незайнятого населення і центри професійної орієнтації населення, інспекції з контролю за додержанням законодавства про зайнятість населення.

До структури Державної служби зайнятості входять різноманітні установи та організації, які сприяють забезпеченню зайнятості населення. Серед них є навчальні заклади для професійної підготовки безробітних осіб, інформаційно-обчислювальні центри, територіальні та спеціалізовані бюро зайнятості, центри реабілітації населення, а також підприємства, установи та організації, що підпорядковані службі зайнятості. Важливо зазначити, що послуги, пов'язані з забезпеченням зайнятості населення, надаються державною службою безкоштовно [43].

Напрями роботи і види послуг Державної служби зайнятості.

Державна служба зайнятості здійснює аналіз та прогнозування попиту та пропозиції на робочу силу, інформує населення та державні органи управління про стан ринку праці. Вона надає консультації громадянам, власникам підприємств, установ та організацій щодо можливостей працевлаштування та пошуку робочої сили, вимог до професій, а також інших питань, які стосуються зайнятості населення. Державна служба зайнятості веде облік вакансій та осіб, які шукають роботу, та надає допомогу у підборі підходящої роботи громадянам та роботодавцям. За необхідності вона організовує професійну підготовку та перепідготовку у системі своїх закладів або направляє громадян до інших навчальних закладів. Також вона сприяє розвитку підприємств і визначенню змісту навчальних курсів. Державна служба зайнятості надає послуги з працевлаштування та професійної

орієнтації працівникам, які бажають змінити професію або місце роботи, а також тим, хто перебуває безробітним. Вона реєструє безробітних осіб і надає їм допомогу відповідно до своїх повноважень, включаючи фінансову допомогу. Крім того, вона бере участь у розробці програм зайнятості та заходів соціальної захищеності різних груп населення від безробіття, як на державному, так і на територіальному рівні [43].

Державна служба зайнятості має свої сфери впливу, повноваження і компетенцію щодо виконання різних аспектів соціального захисту. Наприклад, вона отримує статистичні дані про наявність вакантних робочих місць, характер і умови праці, інформацію про звільнення працівників та передбачувані зміни в організації виробництва і праці від підприємств, установ і організацій, незалежно від форми власності. Вона також розробляє та подає пропозиції про встановлення квоти для прийому на роботу осіб, які потребують соціального захисту та не можуть конкурувати на ринку праці на рівних умовах, і направляє таких громадян для працевлаштування. Крім того, вона спрямовує громадян на робочі місця в підприємствах, установах та організаціях різних форм власності з урахуванням рівня освіти та професійної підготовки. Також можливим є направлення безробітних громадян на оплачувані громадські роботи. Служба укладає договори з громадянами на умовах працевлаштування, включаючи професійне навчання, оплату вартості проїзду, добові та допомогу у переїзді на нове місце проживання та роботи, за рахунок підприємств, установ і організацій. Служба також використовує кошти фонду сприяння зайнятості, оплачує вартість професійної підготовки та надає матеріальну допомогу особам, які змінюють професію. Вона надає допомогу громадян [43].

Державний фонд сприяння зайнятості населення був створений для фінансування програм зайнятості населення та забезпечення таких заходів, як професійна орієнтація населення, професійне навчання вивільнених працівників і безробітних, підтримка працевлаштування, виплата допомоги у

зв'язку з безробіттям і матеріальної допомоги безробітним. Фонд також надає безпроцентні позики безробітним для старту підприємницької діяльності.

Крім того, фонд займається створенням та розвитком навчально-матеріальної бази, інформаційно-обчислювальних центрів, центрів профорієнтації, підготовки і навчання працівників, службових приміщень та власних підприємств служби зайнятості. Фонд також сприяє створенню додаткових робочих місць в різних галузях народного господарства.

Окрім цього, фонд забезпечує фінансування для утримання працівників служби зайнятості та покриття інших витрат, пов'язаних зі забезпеченням соціального захисту прав громадян на працю. Він також компенсує Пенсійному фонду України витрати, пов'язані з достроковим виходом працівників на пенсію. Державний фонд сприяння зайнятості населення є загальнодержавним позабюджетним цільовим фондом, самостійною фінансовою системою і створюється на державному та місцевому рівнях [43].

Форми працевлаштування у службах зайнятості.

Організація оплачуваних громадських робіт. Місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних рад за участі Державної служби зайнятості для забезпечення тимчасової зайнятості населення, передусім осіб, зареєстрованих як безробітні, організують проведення оплачуваних громадських робіт на підприємствах, в установах і організаціях комунальної власності і за договорами – на інших підприємствах, в установах і організаціях. З особами, які бажають брати участь у громадських роботах, укладається строковий трудовий договір з правом його продовження за погодженням сторін до вирішення питання про їх працевлаштування на підходящу роботу. Переважним правом укладання договорів користуються громадяни, зареєстровані як безробітні [43].

У разі закінчення встановленого строку виплати допомоги з безробіття громадянин має переважне право на здобуття іншої професії (спеціальності) і участь в оплачуваних громадських роботах на період – до забезпечення його підходящою роботою. Оплата праці осіб, зайнятих на громадських роботах,

здійснюється за фактично виконану роботу і не може бути меншою мінімальної величини заробітної плати, встановленої законодавством України, при якісному виконанні норм праці. На осіб, зайнятих на громадських роботах, поширюються соціальні гарантії, включаючи право на пенсійне забезпечення, виплату допомоги з тимчасової непрацездатності.

Громадянам, які беруть участь у громадських роботах, продовжується виплата допомоги з безробіття відповідно до закону, зазначених розмірів та строків. Фінансування громадських робіт здійснюється за рахунок місцевого бюджету, залучаючи кошти з Державного фонду сприяння зайнятості населення (щодо організації таких робіт для безробітних), а також підприємств, установ і організацій, з якими укладаються договори щодо виконання цих робіт [43].

Професійна підготовка і перепідготовка незайнятих громадян.

Професійна підготовка, підвищення кваліфікації і перепідготовка осіб, зареєстрованих у службі зайнятості як такі, що шукають роботу, безробітних може провадитись у випадках: неможливості підібрати підходящу роботу через брак у громадянина необхідної професійної кваліфікації; необхідності змінити кваліфікацію у зв'язку з відсутністю роботи, яка відповідає професійним навикам громадянина; втрати здатності виконання роботи за попередньою професією; пошуку роботи вперше і відсутності професії (спеціальності) [43].

Професійна підготовка, підвищення кваліфікації і перепідготовка громадян організуються Державною службою зайнятості за її направленням у навчальних закладах, на підприємствах, в установах і організаціях незалежно від їх підпорядкованості згідно з укладеними договорами або у спеціально створюваних для цього навчальних центрах за рахунок коштів Державного фонду сприяння зайнятості населення.

Надання компенсацій і допомоги. Держава створює умови для незайнятих громадян з метою підтримки їх трудової діяльності і надає їм різні види компенсацій, зокрема:

а) забезпечення особливих гарантій працівникам, які були звільнені з підприємств, установ або організацій;

б) виплата матеріальної допомоги протягом періоду професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації;

в) регулярна виплата допомоги з безробіття і матеріальної допомоги з безробіття відповідно до встановленого порядку;

г) надання додаткової матеріальної допомоги безробітним громадянам і членам їх сімей з урахуванням наявності осіб похилого віку і неповнолітніх дітей, які перебувають на їх утриманні [43].

Особливі гарантії надаються працівникам, які втратили роботу в зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці. Працівникам, трудовий договір з якими було розірвано з ініціативи власника або уповноваженого ним органу в зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці, у тому числі ліквідацією, реорганізацією, перепрофілюванням підприємств, установ, організацій, скороченням чисельності або штату працівників, і військовослужбовцям, звільненим з військової служби у зв'язку зі скороченням штату без права на пенсію, за умови їх реєстрації в службі зайнятості протягом семи календарних днів після звільнення як таких, що шукають роботу, гарантується: а) надання статусу безробітного, якщо протягом семи днів працівнику не було запропоновано підходящої роботи; б) право на одержання допомоги з безробіття у розмірі 100 % середньої заробітної плати за останнім місцем роботи протягом 60 календарних днів, 75 % – протягом 90 календарних днів і 50 % – протягом наступних 210 календарних днів, але не більше середньої заробітної плати, що склалася в народному господарстві відповідної галузі за минулий місяць, і не нижче встановленого законодавством розміру мінімальної заробітної плати; в) збереження на новому місці роботи на весь період професійного перенавчання з відривом від виробництва середньої заробітної плати за попереднім місцем роботи; г) право на достроковий вихід на пенсію за півтора року до встановленого законодавством строку осіб передпенсійного віку, які мають встановлений законодавством про пенсійне забезпечення

необхідний загальний трудовий стаж (у тому числі на пільгових умовах). Вивільненим працівникам надаються також інші пільги і компенсації відповідно до законодавства. Якщо вивільнений працівник без поважних причин своєчасно не зареєструвався у державній службі зайнятості як такий, що шукає роботу, він втрачає пільги, передбачені цією статтею, а умови виплати допомоги з безробіття та її величина встановлюються на підставі ст. 28 і 29 цього закону, а якщо цей працівник відмовився від двох пропозицій підходящої роботи в період пошуку роботи, він втрачає право на надання статусу безробітного строком на три місяці з подальшою перереєстрацією як такого, що шукає роботу [43].

Не поширюються згадані пільги і на працівників, які звільняються з підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності, у зв'язку з відселенням або самостійним переселенням з території.

Якщо працівник протягом двох років перед звільненням не мав можливості підвищити свою кваліфікацію або отримати суміжну професію на попередньому місці роботи, і при новому працевлаштуванні йому потрібно підвищити кваліфікацію або пройти професійну перепідготовку, то витрати на ці заходи покриваються підприємством, організацією або установою, з яких був звільнений працівник. У разі необхідності, Державна служба зайнятості може компенсувати підприємствам, установам та організаціям до 50% витрат на навчання працівників, які були прийняті на роботу після звільнення з інших підприємств, установ або організацій, згідно з умовами, визначеними цим положенням. Гарантії, встановлені в пункті 1 цього положення, також застосовуються до осіб, які втратили роботу внаслідок нещасного випадку на робочому місці або професійного захворювання і, в результаті цього, потребують професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації [43].

Розмір матеріальної допомоги в період професійної підготовки та перепідготовки

Громадянам, зареєстрованим у Державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу і безробітні, в період професійної підготовки і перепідготовки виплачується матеріальна допомога обсягом 75 % їх середньої заробітної плати за останнім місцем роботи, але не більше середньої заробітної плати, що склалася в народному господарстві відповідної галузі за минулий місяць, і не нижче встановленої законодавством величини мінімальної заробітної плати. Громадянам, які звільнилися з підприємств, установ і організацій з інших причин або які вперше шукають роботу, або тривалий час (понад шість місяців) не працюють, або закінчили навчання у професійно-технічних і вищих закладах освіти чи звільнилися зі строкової військової або альтернативної (невійськової) служби, зареєстрованим у Державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, і безробітні, у період професійної підготовки і перепідготовки виплачується матеріальна допомога у розмірі допомоги з безробіття, передбаченої для цієї категорії громадян.

Умови виплати допомоги з безробіття громадянам, зареєстрованим на загальних підставах

У Державній службі зайнятості громадяни реєструються на загальних підставах як такі, що шукають роботу. Право на допомогу з безробіття мають незайняті (непрацюючі) громадяни, визнані у встановленому порядку безробітними. Допомога з безробіття виплачується з восьмого дня після реєстрації громадянина у Державній службі зайнятості до працевлаштування, але не більше 360 календарних днів протягом двох років; для осіб передпенсійного віку (підпункт «г» пункту 1 ст. 5 цього закону) — до 720 календарних днів, а громадянам, які бажають відновити трудову діяльність після тривалої (більше шести місяців) перерви, та громадянам, які вперше шукають роботу, допомога з безробіття виплачується не більше 180 календарних днів. У період пошуку роботи та безробіття громадянин зобов'язаний сприяти своєму працевлаштуванню відповідно до рекомендацій працівників Державної служби зайнятості [43].

Розміри допомоги з безробіття громадянам, зареєстрованим на загальних підставах.

Громадянам, зареєстрованим на загальних підставах у Державній службі зайнятості як такі, що шукають роботу, визнаним у встановленому порядку безробітними та які мають право на одержання допомоги з безробіття, гарантується її виплата в обсязі: а) не менше 50 % середньої заробітної плати за попереднім місцем роботи, але не більше середньої заробітної плати, що склалася в народному господарстві відповідної галузі за минулий місяць, і не нижче встановленого законодавством обсягу мінімальної заробітної плати, якщо громадянин протягом 12 місяців, що передували початку безробіття, працював не менше 26 календарних тижнів; б) не нижче встановленої законодавством величини мінімальної заробітної плати — у всіх інших випадках, включаючи громадян, які шукають роботу вперше або після тривалої (понад шість місяців) перерви.

Громадянам, які успішно закінчили навчання в професійних, вищих навчальних закладах (очні форми навчання) і протягом останнього місяця звернулися до служби зайнятості для отримання допомоги у працевлаштуванні, а також громадянам, звільненим зі справжньої військової служби в Збройних Силах України, Національній гвардії України, Прикордонних військах України, Службі безпеки України, військах внутрішньої та конвойної охорони, Цивільній обороні України, органах внутрішніх справ України та інших військових формуваннях, створених відповідно до законодавства України, а також особам, які виконали альтернативну (невійськову) службу, і протягом трьох місяців після звільнення звернулися до служби зайнятості для отримання допомоги у працевлаштуванні, надається допомога при безробітті в розмірі не менше, ніж мінімальна заробітна плата [43].

Виплата допомоги з безробіття та матеріальної допомоги з безробіття припиняється у разі: працевлаштування безробітного; поновлення безробітного на роботі за рішенням суду; вступу до навчального закладу на

навчання з відривом від виробництва; проходження професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації за направленням Державної служби зайнятості; призову на строкову військову або альтернативну (невійськову) службу; набрання законної сили вироком суду про позбавлення волі або направлення на лікування до лікувально-трудоного профілакторію; отримання права на пенсію відповідно до законодавства України; переїзду на постійне місце проживання в іншу місцевість (район, місто); закінчення строку їх виплати; одержання допомоги з безробіття або матеріальної допомоги з безробіття обманним шляхом; подання письмової заяви про бажання здійснювати догляд за дитиною до досягнення нею трирічного віку; подання до Державної служби зайнятості письмової заяви про відмову від послуг Державної служби зайнятості; смерті безробітного [43].

Виплата допомоги з безробіття відкладається на строк до трьох місяців у разі: а) надання громадянину відповідно до діючого порядку вихідної допомоги та інших виплат при звільненні з підприємств, установ і організацій, що забезпечують часткову чи тимчасову компенсацію втраченого заробітку, крім державної допомоги сім'ям з дітьми, та допомоги, виплачуваної з громадських фондів; б) звільнення; в) порушення Закону; г) звільнення громадянина з останнього місця роботи за власним бажанням без поважних причин.

Відповідно до ст. 30 Закону України «Про зайнятість населення» від 1 березня 1991 р. №803-ХІІ виплата допомоги з безробіття та матеріальної допомоги з безробіття припиняється на строк до трьох місяців у разі: а) відмови громадянина від двох пропозицій підхожої роботи; б) приховування від Державної служби зайнятості відомостей про працевлаштування на тимчасову роботу в період одержання допомоги з безробіття; в) порушення громадянином умов і строку його реєстрації та перереєстрації як безробітного; г) перереєстрації безробітного, який був знятий з обліку за невідвідування центру зайнятості більше місяця без поважних причин та не сприяв своєму працевлаштуванню; д) відмови від роботи за спеціальністю, набутою після

перенавчання за направленням служби зайнятості; е) припинення навчання у навчальних закладах підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів без поважних причин. Строк, на який припиняється виплата допомоги з безробіття або матеріальної допомоги з безробіття, зараховується до загального періоду виплати допомог.

Матеріальна допомога з безробіття.

Безробітні після закінчення строку виплати допомоги з безробіття можуть одержувати протягом 180 календарних днів матеріальну допомогу з безробіття в обсязі до 75 % встановленої законодавством мінімальної заробітної плати за умови, що середньомісячний сукупний дохід на члена сім'ї не перевищує встановленого законодавством неоподатковуваного мінімуму доходів громадян. У разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні, членам сім'ї безробітного або особи, яка здійснювала поховання, виплачується допомога на поховання у розмірі, встановленому законодавством. Кожному з членів сім'ї, які перебувають на утриманні безробітного, а також громадянам, у яких закінчився строк виплати допомоги з безробіття, матеріальної допомоги з безробіття, надається одноразова матеріальна допомога у розмірі 50 % установленої законодавством мінімальної заробітної плати [43].

Добровільне соціальне страхування зайнятості.

Громадяни мають можливість укласти договори з органами державного страхування на випадок втрати роботи. Порядок, періодичність та умови такого страхування встановлюються відповідно до законодавства України. Тим не менше, громадяни, які уклали такі договори, не втрачають права на отримання допомоги при безробітті або матеріальної допомоги під час професійної підготовки та перепідготовки.

Законодавство України може передбачати додаткові гарантії за рахунок державного бюджету для громадян, які звільнені з підприємств, що підлягають ліквідації у зв'язку з заходами щодо поліпшення екологічної обстановки або внаслідок стихійного лиха.

Контроль за дотриманням законодавства України щодо зайнятості населення здійснюється місцевими державними адміністраціями, виконавчими органами відповідних рад, відповідними державними органами, інспекціями служби зайнятості та профспілковими об'єднаннями [43].

Працевлаштування молоді.

Посилення кризових тенденцій на ринку праці одними з перших досліджували соціологи, які зазначали, що найбільший попит на працю має молодь. У колективній монографії «Молодь України у дзеркалі соціології» зосереджено увагу на економічній активності молоді, тенденціях на ринку праці, зокрема: на зростанні загального рівня економічної активності населення, зокрема за рахунок попиту на робочі місця та само-зайнятості у неформальній економіці; перевищенні у декілька разів рівня безробіття у порівнянні із зареєстрованим, включаючи показники прихованого безробіття; відмінності тендерної та вікової структур реального безробіття; чинниках конкурентоспроможності громадян на ринку праці; ієрархії причин, за якими значна частка громадян не зверталися за допомогою в державну службу зайнятості; масштабах та якісних характеристиках зайнятості населення в тіньовій економіці; обсягах залучення дітей молодших 15 років до праці, у тому числі оплачуваної.

Однією з головних ознак становища молоді на ринку праці є незбалансованість між пропозицією та попитом на робочу силу. Більшість молодих людей, особливо студентів, прагнуть знайти роботу і мати власне джерело доходу, що свідчить про їх високий рівень економічної активності у віці від 15 до 29 років. Проте існують деякі важливі проблеми, такі як примусова безробітність, зайнятість молоді віком від 15 до 19 років, безробіття серед сільського населення та труднощі працевлаштування молодих фахівців. Зокрема, міська молодь віком 15-19 років, яка переважно не має професійної освіти та досвіду роботи, виявляє найнижчий рівень конкурентоспроможності на ринку праці. Майже половина економічно активної молоді з цієї категорії стає безробітною, що складає 10% загальної кількості безробітних.

Дослідники вважають, що проблема примусової безробітності є більш актуальною для молоді в міських районах, ніж для сільської. У випадку сільської молоді низький рівень безробіття можна пояснити наявністю можливостей для зайнятості у власному сільськогосподарському господарстві, де праця, виконана протягом більше ніж 20 годин на тиждень для продажу або обміну продукції, не вважається безробіттям [43].

Частка молодих людей, які не мають роботи, готові приступити до неї, але за період обстеження припинили пошуки роботи, належить до економічно неактивного населення, тобто не можуть вважатися «безробітними». Здебільшого ці особи припинили пошуки роботи, тому що тривалий час не можуть знайти її і вичерпали всі можливості для працевлаштування.

Найбільш поширеними серед молоді способами трудової та економічної активності є:

1. трудова міграція, яка включає можливість виїзду на заробітки зі збереженням основної роботи, навчання або стажування за направленням фірми, яка гарантує місце роботи після повернення.

2. залучення молоді до підприємницької діяльності, такої як торгівля, сфера обслуговування, сільське господарство, переробне виробництво, виробництво продуктів харчування та споживчих товарів.

3. участь молоді в тіньовій, неформальній економіці, яка включає виробництво, продаж і перепродаж домашньої сільськогосподарської продукції, випадкові заробітки у приватних осіб, виробництво, продаж і перепродаж промислових товарів, а також економічний туризм.

4. деякі види незареєстрованої діяльності, які є важливими джерелами доходів для молоді, такі як робота водієм на власному автомобілі, заняття домашніми ремеслами, будівельні та ремонтні роботи [43].

Пріоритет у профорієнтації та сприянні вторинній зайнятості молоді належить центрам соціальних служб для молоді, які використовують такі форми роботи: надання групової профконсультаційної допомоги у формі лекцій, зустрічей з працівниками різних професій, круглих столів з проблем

профорієнтації та працевлаштування, семінарів, конференцій; проведення індивідуальної профконсультаційної роботи у спеціально створених консультативних пунктах, в яких здійснюється тестування, анкетування, реалізація тренінгових програм для безробітної молоді; проведення профдіагностичної роботи, яка значно полегшується в умовах комп'ютеризації центрів ССМ, спрямованої на допомогу молодим людям при професійному визначенні; залучення підлітків і молоді до профінформаційних масових заходів – проведення днів соціального захисту молоді, днів відкритих дверей, ярмарків вакансій; створення та поповнення банку даних про навчальні заклади, фірми з працевлаштування, вакантні робочі місця; організація клубних об'єднань, які сприяють формуванню у молодих людей вміння самовизначитися у виборі професії, підвищенню готовності до конкурентоспроможності молодої людини на ринку праці, оволодіння знаннями з основ психології; телефонне інформування, яке надає клієнтам об'єктивну інформацію стосовно наявності вакансій на ринку праці, тактики поведінки при пошуку роботи та бесід із роботодавцями; надання клієнтам інформації про можливість перекваліфікації чи підвищення кваліфікації [43].

У сприянні працевлаштуванню та вторинній зайнятості молоді центри соціальних служб співпрацюють із різними установами та організаціями, не підміняючи і не дублюючи їх роботу: центрами зайнятості, підприємствами, установами, організаціями, громадськими і приватними організаціями, з якими укладають угоди про співробітництво, започатковують спільні проекти і заходи.

Для багатьох центрів соціальних служб для молоді цей напрям роботи став провідним. Тенденція зростання рівня безробіття змушує центри ССМ збільшувати та удосконалювати форми і методи соціального впливу на молодь, сприяти підвищенню рівня її професійної підготовки, налагоджуючи співробітництво із зацікавленими установами та підприємствами, залучаючи якомога більше кваліфікованих спеціалістів на допомогу молодій людині.

Технології працевлаштування громадян у центрах зайнятості.

Державним центром зайнятості затверджено (2000 р.) Єдину технологію обслуговування населення в центрах зайнятості (ЄТОН) – це система способів надання клієнтам державної служби зайнятості соціальних послуг на основі раціонального поділу і спеціалізації праці персоналу служби на скоординовані між собою стандартні уніфіковані процедури. В основі ЄТОН містить 6 цільових блоків: формування функціональних секторів; посилення взаємодії з роботодавцями; активізація власних зусиль клієнтів для влаштування свого життя, підвищенню відповідальності людини перед собою, своєю сім'єю і суспільством; диспетчеризація прийому клієнтів; раціоналізація документообігу в забезпеченні спеціалістів необхідними документами клієнтів перед початком роботи з ними, регламентації маршрутів руху персональних справ клієнтів (ПС) і персональних карток (ПК); створення умов для високооплачуваної праці.

I. Формування функціональних секторів. У центрах зайнятості створюється вісім функціональних секторів; 1-й – диспетчерсько-консультаційний; 2-й –самостійного пошуку вакансій ; 3-й – профінформаційний; 4-й–регістраційно-прийом-ний; 5-й – активної підтримки безробітних; 6-й – взаємодії з роботодавцями; 7-й – навчання і психологічного розвантаження персоналу; 8-й – адміністративно-господарський [43].

У диспетчерсько-консультаційному секторі знаходиться робоче місце диспетчера-консультанта. Він першим зустрічає клієнтів, пояснює їм цілі прибуття і направляє їх до спеціалістів. Метою сектору самостійного пошуку вакансій є надання клієнтам можливості самостійно підібрати собі найкращий варіант працевлаштування. Тут претенденти можуть отримати інформацію про вільні робочі місця, систематизовані за групами професії і території. Є також інформація для осіб, які бажають заснувати власну справу чи взяти участь у громадських, сезонних чи інших тимчасових роботах. У профінформаційному секторі є література з описом професій (спеціальностей); довідкові матеріали про навчальні заклади і перелік

професій, за якими організовує роботу центр зайнятості, а також «паспорти» організацій, які висвітлюють історію підприємства, його виробничу діяльність, наявність соціально-побутової сфери тощо. Кожен клієнт має можливість у цьому секторі самостійно чи за допомогою спеціаліста ознайомитись з наданими матеріалами. У реєстраційно-приймальному секторі проводяться співбесіди при реєстрації клієнтів, а також при їх повторному відвідуванні центрів зайнятості. Співбесіди націлені на виявлення потреб, намірів, побажань клієнтів, які можуть прискорити пошук роботи, на формування у клієнтів впевненості у власних силах.

З метою активізації зусиль клієнтів, підвищення їх мотивації до поліпшення власного життя і підвищення конкурентноспроможності на ринку праці створено сектори активної підтримки безробітних [43].

II. Посилення взаємодії з роботодавцями.

Відповідно до посередницьких функцій служби зайнятості забезпечують роботодавців інформацією про професійно-кваліфікаційний склад зареєстрованих осіб, надають їм можливість без значних матеріальних і організаційних зусиль підібрати необхідних працівників, організують професійне навчання кадрів. Центри доводять до роботодавців ту інформацію, що пропонуючи вакансії підприємства, вони його рекламують, формують у співвітчизників імідж соціально відповідальної особи власника чи керівника підприємства.

III. Активізація власних зусиль клієнтів для влаштування свого життя, підвищення відповідальності людини перед собою, своєю сім'єю і суспільством; диспетчеризація прийому клієнтів. Ефективним засобом активізації клієнтів служб зайнятості є розробка за допомогою центру зайнятості спеціальних планів самостійного пошуку роботи. Такі плани допомагають клієнтам систематизувати свої зусилля з пошуку роботи, а спеціалістам – більш цілеспрямовано сприяти громадянину. Особливо високим є ефект від складання планів у містах і районах, де значна частина інформації про вільні робочі місця не поступає в центри зайнятості.

IV. Диспетчеризація прийому клієнтів. Сенс диспетчеризації полягає в тому, щоб розробити спеціальні процедури та операції для того, щоб направляти кожного клієнта до потрібного спеціаліста, а також раціонально розподілити реальних і потенційних відвідувачів між спеціалістами на підставі мінімізації часу очікувань [43].

Для забезпечення спеціалістів необхідними документами клієнтів перед початком роботи з ними та для регламентації маршрутів руху персональних справ клієнтів (ПС) і персональних карток (ПК) використовується раціоналізація документообігу. Це передбачає наявність у кожному центрі зайнятості спеціальної посадової особи, яка відповідає за організацію документообігу, а також створення особових картотек і архівів.

Особова картотека формується на стелажах (у шафах, на полицях) відповідно до робочих місць спеціалістів, які займаються працевлаштуванням [43].

В центрах зайнятості різного рівня створюються два типи архівів: оперативні архіви, розташовані у базових центрах зайнятості, і довгострокові архіви, розташовані у регіональних центрах. Довгострокові архіви використовуються для зберігання документів клієнтів, які були зняті з обліку два або більше років тому.

Для оптимізації документообігу використовуються уніфіковані контейнери для вхідних і вихідних документів клієнтів, які є частиною обладнання робочих місць спеціалістів.

Створенню умов для високооплачуваної праці сприяють спеціальні заходи з організації праці і відпочинку співробітників центрів зайнятості [43].

Отже, якщо підводити підсумки про підготовку майбутніх соціальних працівників до соціальної роботи у сфері зайнятості, то варто наголосити, що дана підготовка є надзвичайно важливою для ефективного функціонування центрів зайнятості. Маючи вагомий багаж знань по теорії, майбутні працівники будуть ефективно працювати із клієнтами і надавати їм необхідну соціальну підтримку. Дана підготовка дозволить майбутнім соціальним

працівникам здійснювати свої професійні обов'язки з високою кваліфікацією та відповідальністю.

1.2. Функції та показники ефективності функціонування органів служби зайнятості на різних рівнях

Економічний та соціальний розвиток будь-якого суспільства залежить від рівня зайнятості його населення. В цьому контексті особливого значення набувають органи й установи, які несуть відповідальність за процеси, що відбуваються в цій сфері. Досвід багатьох країн свідчить, що встановлення цілей, функцій, чітка координація та адекватна оцінка продуктивності роботи служб зайнятості населення сприяють покращенню економічного та соціально-політичного життя суспільства [58].

У сучасний час, коли значна частина українського населення зіткнулася з фінансовими труднощами, запізненою виплатою заробітної плати, низьким рівнем пенсійного забезпечення та безробіттям, ефективна діяльність служб зайнятості може стати важливим кроком у подоланні економічної кризи та відновленні країни.

Сучасна перебудова господарського комплексу України тісно пов'язана з переходом до ринкових відносин, переструктуруванням та демонополізацією виробництва, зміною форм власності та розвитком конкурентного середовища. Такі трансформації призводять до банкрутства та ліквідації збиткових підприємств, і, як наслідок, масових звільнень працівників і безробіття [58].

Проблеми працевлаштування населення мають регулюватися на державному рівні. Центральним органом виконавчої влади з питань регулювання ринку праці є Міністерство соціальної політики України, яке працює у взаємодії з органами виконавчої влади областей та міста Києва. Міністерство соціальної політики України визначає політику на ринку праці у сферах зайнятості населення, державного соціального страхування (в тому числі на випадок безробіття), трудових відносин, соціального партнерства

(соціального діалогу). До його відання належать питання міжнародного співробітництва у сфері зайнятості, координація діяльності з Міжнародною організацією праці тощо.

Міністерство акцентує увагу на регулюванні ринку праці та забезпеченні зайнятості населення як одне з пріоритетних напрямів своєї діяльності.

До організації діяльності з питань функціонування ринку праці й зайнятості залучається низка суб'єктів, які за своїм статусом належать до сфери управління Мінсоцполітики, до яких належать Державний центр зайнятості України, Державна інспекція з питань праці, НДІ праці й зайнятості (м. Київ), НДІ соціально-трудових відносин (м. Луганськ), Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості та ін. [58].

До недержавних організацій, що забезпечують формування й розвиток ринку праці та сфери зайнятості належать кадрові агентства, трудові колективи, профспілки підприємств, об'єднання роботодавців [58].

З метою реалізації права громадян на працю, а також забезпечення соціального захисту тимчасово непрацюючого населення в Україні створено Державну службу зайнятості.

Державна служба зайнятості України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра соціальної політики України. Її діяльність регламентується Законом України «Про зайнятість населення», прийнятим Верховною Радою України в 2013 р. з наступними змінами і доповненнями.

Основними законами, якими керується Державна служба зайнятості у своїй діяльності, є: Конституція України, акти Кабінету Міністрів України, накази Міністерства соціальної політики України та ін.

Державна служби зайнятості є єдиною в українському суспільстві державною установою, яка на засадах соціального страхування виконує на безоплатній основі посередницькі функції між роботодавцями та тими, хто шукає роботу, забезпечуючи реалізацію конституційного права незайнятих громадян на соціальний захист від безробіття.

З вересня 2015 року було запропоновано рекомендації та пропозиції щодо законопроекту, який спрямований на реформування державного управління у сфері зайнятості населення та соціального страхування на випадок безробіття. Ці пропозиції мають на меті розширення комплексного підходу до реформ, враховуючи важливість зайнятості для досягнення цілей сталого розвитку і відповідність міжнародним стандартам та європейським практикам в цій сфері [58].

Сьогодні Державна служба зайнятості України являє собою цілісну систему органів виконавчої влади з трирівневою структурою.

До першого (базового) рівня належать районні, міські, міськрайонні, районні в містах центри зайнятості, які надають громадянам послуги у відповідності до чинного законодавства про зайнятість населення.

До другого рівня відносять регіональні центри зайнятості. Їх основна функція полягає в здійсненні територіального розподілу трудових ресурсів та участь у розробці регіональних програм зайнятості відповідно до місцевих особливостей і потреб [58].

До третього (верхнього) рівня відносять Державний центр зайнятості, основна задача якого полягає в реалізації єдиної політики зайнятості на всій території України, організації заходів соціального захисту, а також сприяти зайнятості незайнятих громадян. Також центральний Державний центр зайнятості відповідає за організаційно-методичне, правове та нормативне забезпечення, створення єдиної інформаційно-довідкової системи, розвиток матеріально-технічної бази служби зайнятості, здійснює підготовку кадрів усіх рівнів. Окрім того, він відповідає за міжнародні зв'язки, раціональне використання коштів Фонду зайнятості населення

До складу Державної служби зайнятості входять навчальні заклади професійної підготовки безробітних осіб, інформаційно-обчислювальні центри, територіальні та спеціалізовані бюро працевлаштування, центри реабілітації населення, а також підприємства, установи й організації, що підпорядковані службі зайнятості [58].

Діяльність будь якої організації реалізується через її функції. Саме тому для нашого дослідження важливо визначити основні функції Державної служби зайнятості, як головного органу контролю працевлаштування населення.

Традиційно, функції управлінської діяльності класифікуються за такими категоріями:

- загальні (основні);
- спеціальні (спеціалізовані) функції;
- допоміжні (обслуговуючі) функції.

Основні завдання, функції та права служб зайнятості усіх рівнів регламентуються «Положенням про державну службу зайнятості» (наказ № 41 Міністерства соціальної політики України від 20.01.2015).

Досить велика кількість праць вийшла щодо «Державної служби зайнятості». Доступно написано про функції Державної служби зайнятості в роботі І. Петренко «Функції Державної служби зайнятості України» [58].

До основних функцій Державної служби зайнятості відносять наступні.

1. Прогнозування (дослідження, аналіз стану, структури, динаміки ринку праці, визначення на підставі отриманих даних процесів регулювання зайнятості населення).
2. Планування (визначення напрямів реалізації політики зайнятості).
3. Обліково-контрольна функція (збирання, реєстрація, переробка та зберігання інформації щодо ринку праці).
4. Організаційна функція (створення механізму взаємодії служби з органами, які займаються реалізацією політики зайнятості населення).
5. Регулювання та управління (здійснення безпосереднього керівництва поведінкою суб'єктів соціально-трудових відносин).
6. Інформаційно-роз'яснювальна функція (надання всім суб'єктам трудових відносин необхідної інформації щодо стану ринку праці, заходів підвищення конкурентоздатності та професійного самовизначення населення [58]).

До спеціальних функцій Державної служби зайнятості дослідник відносить:

- надання соціальних послуг;
- соціально-захисна функція (визначення, нарахування та надання незайнятому населенню різноманітних видів матеріальної допомоги).

До допоміжних функцій відносяться:

- нормотворчість (прийняття нормативних актів управління діяльністю державної служби зайнятості);
- оперативно-виконавча функція (реалізація законодавства про зайнятість населення);
- юрисдикційна функція (застосування адміністративних, фінансових та дисциплінарних санкцій).

Науковець Ю. Маршавіна, яка дещо відрізняється від попередника. Він поділяє функції служб зайнятості на три основні групи. Науковець переконаний, що до першої групи слід віднести функції, пов'язані з наданням соціальних послуг клієнтам (тобто шукачам роботи і роботодавцям):

- трудове посередництво (попомога непрацюючим у пошуку та підборі підходящого робочого місця, а роботодавцям – у підборі на вакантні робочі місця тих працівників, які володіють необхідними професійними навичками;
- сприяння підвищенню конкурентоспроможності на ринку праці може бути здійснене шляхом залучення безробітних до програм професійного навчання, самозайнятості, оплачуваних громадських робіт, а також надання профінформації і профконсультацій, проведення семінарів щодо техніки пошуку роботи та допомоги у складанні власних планів працевлаштування.

Також можуть бути проведені заходи для формування в безробітних віри власних сил і збільшення їх самодостатності.

- соціально-захисна функція (визначення, нарахування та надання безробітним різних видів матеріальної допомоги; а також працевлаштування осіб з особливими потребами, які не можуть на рівних умовах конкурувати на ринку праці (інваліди, молодь, жінки із малолітніми дітьми і т. д.) [58].

До другої групи дослідник відносить допоміжні функції державної служби зайнятості:

- формування коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, фінансування програм активного сприяння зайнятості, а також внутрішньої діяльності державної служби зайнятості (зарплата персоналу, оренда приміщень і майна, закупівля техніки, обладнання та інвентарю тощо);

- перевірка виконання законодавства щодо зайнятості включає такі заходи, як контроль за дотриманням квоти при прийомі на роботу, дотримання фінансової дисципліни роботодавцями при наданні дотаційних робочих місць з частковою компенсацією витрат на заробітну плату безробітних, оперативне повідомлення центрів зайнятості про майбутнє звільнення працівників, вільні робочі місця та осіб, які були прийняті на роботу, а також контроль за відрахуванням коштів у страховий фонд на випадок безробіття і ефективність витрат коштів підрозділами державної служби зайнятості та інші подібні заходи.

- ліцензійно-дозвільна функція (надання дозволів іноземним громадянам на працевлаштування, суб'єктам підприємницької діяльності – на використання їхньої праці, а комерційним організаціям – на здійснення платних послуг з профорієнтації і працевлаштування населення, реєстрації трудових договорів працівників з роботодавцями – фізичними особами) [58].

Третя група функцій державної служби зайнятості пов'язана з регулюванням ринку праці й включає:

- функції збирання та аналізу статистичної й соціологічної інформації про функціонування ринків праці, інформування органів державної влади, громадськості та роботодавців про події на ринку праці, розробка прогнозів щодо попиту і пропозиції робочої сили, а також участь у підготовці програм зайнятості населення і заходів соціального захисту безробітних – це інформаційно-аналітична та прогностична функції;

- координацію зусиль державних, громадських органів і підприємств

(здійснення заходів регулювання ринку праці, програм активного сприяння зайнятості, матеріального забезпечення безробітних; організаційне забезпечення органів соціального партнерства; консультування роботодавців і спеціалістів кадрових служб підприємств із питань застосування норм законодавства про працю і зайнятість, а також укладання трудових договорів і розв'язання індивідуальних трудових спорів) [58].

Створення системи контролю ефективності послуги або програми не менш важливе, ніж визначення її функцій. Створення цієї системи полягає у визначенні її цілей, характерних особливостей, розробленні методів реєстрації та оновлення інформації щодо діяльності програми, що в свою чергу дозволяє:

- розробити показники ефективності для вимірювання загальних результатів програми;
- допомагає краще керувати програмою;
- забезпечує звітування про хід виконання програми;
- генерує дані, необхідні для проведення оцінки впливу.

Для більш точного розуміння процесу оцінювання необхідно уточнити поняття «показник». За великим тлумачним словником сучасної української мови, термін «показник» може бути роз'яснений як свідчення, доказ, ознака чогось; конкретні дані про результати роботи, якогось процесу, досягнення в чомусь; кількісна характеристика властивостей виробу; явище або подія, на підставі яких можна зробити висновок про перебіг певного процесу [58].

Кількісні показники не тільки допомагають складні процеси зробити простими, але й надають змогу порівнювати отримані результати у часі, адже вони являють собою згруповані певним чином дані, що дозволяють оцінити функціональність тієї чи іншої системи [58].

На думку М. Борімчук, питання ефективності діяльності служби зайнятості повинно розглядатись у трьох площинах:

- з точки зору загальної дієвості інституційно закріплених форм регуляторного впливу на ринок праці;
- оцінки витрат на адміністрування служби зайнятості;

– ефективної операційної продуктивності і якості роботи працівників самої служби. Продуктивність служб зайнятості зазвичай визначається наступними категоріями:

- результати на ринку праці;
- розподіл результатів за цільовими групами;
- робочий процес програми;
- задоволення клієнта. Відповідно, результат діяльності виявляється через:
 - рацешлаштування клієнта;
 - відсоток для певної цільової групи;
 - час заповнення вакансії, кількість виконавців;
 - рівень задоволення наданою послугою. Основні показники діяльності також можуть включати в себе якісні показники, наприклад, задоволеності клієнтів послугами тощо.

Детальний аналіз показників ефективності діяльності державних служб зайнятості було здійснено В. Корбанезе. На думку дослідника, при оцінці ефективності діяльності державних служб зайнятості (ДСЗ) увагу слід приділяти як якісним, так і кількісним показникам, адже вони допомагають службі відстежувати як конкретні стратегії програми та дії впливають на ринок праці [58].

Джерелом даних для формування показників попиту є реєстр ДСЗ (безробітні особи та підприємства, що розміщують оголошення про вакансії).

Кількісні показники, на основі яких може здійснюватись оцінка ефективності функціонування органів служби зайнятості на різних рівнях належать можна поділити на 4 групи:

- відсоток безробітних клієнтів, зареєстрованих на кінець періоду;
- відсоток клієнтів-підприємств, що розмістили оголошення про вакансії, на кінець періоду;
- збільшення/зменшення (у відсотках) ступеню використання послуг ДСЗ клієнтами;
- зменшення кількості безробітних клієнтів по типах виходу.

Ці кількісні дані слід представляти щомісячно, щоквартально або щорічно [58].

У першій категорії даних представлений обсяг безробітних клієнтів протягом визначеного періоду. Ці числові показники використовуються для аналізу основних характеристик зареєстрованих осіб та моніторингу змін (шляхом порівняння індивідуальних характеристик клієнтів, які були зареєстровані, в різні проміжки часу). Також надаються дані про обсяг та потоки допомоги за різними категоріями (наприклад, допомога по безробіттю, соціальне забезпечення).

В другій групі набір даних представляє кількість клієнтів-роботодавців за даний період. Він слугує для розуміння основних характеристик підприємств і розміщених вакансій, а також для моніторингу змін (шляхом порівняння типів підприємств і вакансій за два періоди часу, наприклад, змін у збільшенні кількості вакансій за типами)) [58].

Набір даних третьої групи слугує для вимірювання змін у наданні послуг/програм клієнтам і, отже, для перевірки ступеню досягнення ДЦЗ своїх стратегічних цілей. Позитивні/негативні зміни у наданні послуг/ програм по категоріях безробітних показують, чи є ефективним застосований адресний підхід.)

Четверта група містить дані про кількість безробітних, які виключаються з реєстру, зазвичай збираються по типах виходу (у сферу зайнятості за посередництва ДСЗ, у сферу зайнятості без посередництва ДСЗ, зменшення кількості у програми активної політики на ринку праці тощо), щоб висвітлити рівень ефективності роботи служби.).

Для оцінювання ефективності роботи місцевих центрів зайнятості, на думку педагога В. Корбанезе, слід аналізувати показники локальних результатів, які найширше використовуються в системах програмноцільового управління. Ці показники надають загальну інформацію про охоплення ДСЗ з точки зору кількості безробітних та підприємств [58].

Джерелами даних для формування показників локальних результатів є:

– дані обстеження робочої сили (або обстеження бюджетів домогосподарств чи перепису населення) щодо загальної кількості безробітних у контрольному районі;

– реєстр ДСЗ (безробітні особи та підприємства);

– отримані дані з обстеження підприємств включають інформацію про загальну кількість підприємств у конкретному районі, таку як господарську діяльність, наявність вакансій або рівень заробітної плати. Один з найбільш важливих показників при оцінці продуктивності Державної служби зайнятості є валові коефіцієнти працевлаштування безробітних залежно від їх індивідуальних характеристик, наданих послуг або реалізованих програм, а також загальної вартості. Чим більш деталізована ця інформація, тим краще, оскільки це дозволяє здійснювати порівняння між окремими особами, послугами/програмами та місцевими центрами зайнятості.

Джерелами даних для розрахунку показників загальних результатів є адміністративні дані (реєстр ДСЗ про відтік у сферу зайнятості порівняно з даними соціального страхування чи оподаткування) або дані на основі обстежень (опитувань, що проводяться серед клієнтів послуги чи програми зазвичай через півроку після закінчення надання послуги чи проведення програми). Другий метод більш надійний, тому що він також дозволяє виявити клієнтів, які працюють неформально [58].

При оцінці економічної ефективності послуги чи програми слід враховувати таку категорію, як вартість, тобто виправданість рівня доходу, що його отримує працевлаштована особа, до коштів, витрачених ДСЗ на працевлаштування цієї особи [58].

Вартість, яка підлягає розрахунку, включає кошти, виділені надавачам послуг та окремим учасникам, а також приблизні адміністративні витрати, пов'язані з реалізацією програм і наданням послуг. Адміністративні витрати можна обчислити, поділивши загальні адміністративні витрати Державної служби зайнятості станом на кінець поточного року (за винятком допомоги по безробіттю та коштів на заходи активної політики на ринку праці) на загальну

кількість зареєстрованих безробітних. Це дозволить отримати середню суму витрат на одного безробітного протягом року і місяця. Отриману щомісячну суму помножують на кількість місяців обслуговування, а результат додають до виділених коштів. Таким чином, можна виміряти загальну вартість на одну особу, яка скористалася послугами Державної служби зайнятості [58].

Одним із методів коригування показників ефективності є розрахунок співвідношення між рівнем зареєстрованого безробіття в регіоні, де здійснюється контроль над виконанням програми/наданням послуги, та національним середнім рівнем. Наприклад, якщо рівень зареєстрованого безробіття в регіоні вдвічі вищий за національний середній рівень, то показники ефективності будуть нижчими, ніж у регіоні, в якому рівень зареєстрованого безробіття приблизно дорівнює національному середньому рівню або нижче цього рівня [58].

Ефективним засобом економічного розвитку, в тому числі в галузі працевлаштування, є використання зарубіжного досвіду. Визначення показників ефективності служби зайнятості розглянемо на прикладі Угорщини:

- служба зайнятості повинна підтримувати відносини з принаймні X% роботодавців;
- порівняно з минулим роком, кількість зареєстрованих робочих місць має збільшитися на X%;
- порівняно з минулим роком, число розміщень має збільшитися на X%;
- ставлення клієнтів, що беруть участь в навчанні має бути X% від числа записаних клієнтів;
- число осіб, що фігурують серед безробітних, які зареєструвались через 90 днів після завершення навчального курсу не може бути вище, ніж X% від загальної кількості тих, що завершили курс;
- кількість довготривалих безробітних не може бути вище, ніж X;
- кількість працевлаштованих співробітників з обмеженими можливостями має досягти X робочих місць.

Оптимізація витрат людських та бюджетних ресурсів є важливим напрямком для підвищення ефективності служб зайнятості. Наприклад, у різних країнах бюджетні витрати, які припадають на одного працівника служби зайнятості, варіюються. У Македонії ця сума становить приблизно 10 000 \$ на рік, в Чорногорії – 32 000 \$, в Угорщині – 30 000 \$, тоді як в Ірландії вона досягає 85 000 \$.

Таким чином, основними критеріями, що дозволяють визначити ефективність роботи служб зайнятості є:

- визначення рівня зайнятості (повторної зайнятості);
- калькуляція витрат на використану програму [58].

Отже, для забезпечення продуктивної працевлаштування економічно активного населення та регулювання робочих місць на державному рівні необхідно розробити сучасні методи оцінки ефективності діяльності з використанням передового досвіду зарубіжних країн щодо регулювання ринку праці. Якість надання послуг державною службою зайнятості населенню та їх результативність є основною умовою наближення її до кожного клієнта – будь то особа, яка шукає роботу, або роботодавець.

Висновки до першого розділу

У першому розділі висвітлено теоретичні аспекти соціальної роботи у сфері зайнятості населення.

Висвітливши підготовку майбутніх соціальних працівників до роботи з молоддю у Державній службі зайнятості, стверджуємо, що робота соціальних працівників у даному закладі є дуже відповідальною. Насамперед, перед людьми, які шукають роботу.

Значна частина населення, яка не має роботи це є молодь. Саме компетентність працівників служби зайнятості є важливою для людей, які отримують інформацію, поради, адже від правильної допомоги спеціалістів залежить і майбутнє людей.

Професія соціального працівника є важливою для ефективного функціонування системи соціальної допомоги, яка об'єднує державні та громадські структури. Роль соціального працівника полягає в наданні спеціалізованої соціальної допомоги різним категоріям населення. Дані фахівці спрямовуються на розкриття потенціалу кожної особи та сприяння її самостійному життєзабезпеченню та розвитку.

Щодо змоги соціального працівника, то це є особа, яка має необхідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи та виконує різноманітні види соціальної роботи.

Державна служба зайнятості – централізована система державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством економіки України. Головною метою у сфері зайнятості є допомога членам суспільства, зокрема уразливим групам населення досягти стабільного економічного стану.

Щодо самої роботи у службі зайнятості, якщо громадяни не можуть знайти відповідну роботу, то Державна служба зайнятості приймає рішення щодо їх статусу безробітних. Це відбувається на основі особистих заяв громадян, поданих з восьмого дня після реєстрації у місцевому Центрі зайнятості як осіб, які шукають роботу.

Варто зазначити, що підготовка соціальних працівників до соціальної роботи у сфері зайнятості є надзвичайно важливою для ефективного функціонування Центрів зайнятості. Маючи вагомий багаж знань по теорії, працівники будуть ефективно працювати із клієнтами і надавати їм необхідну соціальну підтримку. Дана підготовка дозволить майбутнім соціальним працівникам здійснювати свої професійні обов'язки з високою кваліфікацією та відповідальністю.

Дану спеціальність можна здобути у закладах вищої світи зі спеціальності 231 Соціальна робота.

Для ефективного забезпечення працевлаштування економічно активного населення та регулювання робочих місць на рівні держави,

необхідно розробити сучасні методи оцінки продуктивності такої діяльності, використовуючи передовий досвід зарубіжних країн у сфері регулювання ринку праці. Основною умовою для наближення державної служби зайнятості до кожного клієнта є якість надання послуг та досягнення результативності.

З'ясовано, що проблеми безробіття є, по статистиці на одне робоче місце претендує троє осіб. Наразі дану проблему в Україні важко вирішити, бо триває війна.

РОЗДІЛ II. СТАН РОБОТИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ

2.1. Аналітична та статистична інформація Державної служби зайнятості України

Щодо зайнятості та безробіття населення. Інформація про зайнятість та безробіття населення (за методологією Міжнародної організації праці) визначається органами державної статистики на підставі обстежень робочої сили. У зв'язку із військовими діями, Державна служба статистики України не має можливості проводити відповідні обстеження. Тому, показники щодо зайнятості та безробіття населення (за методологією МОП) за 2021 рік є останніми опублікованими даними [13].

Кількість зайнятого населення в середньому за 2021 рік становила 15,6 млн осіб, зокрема 7,4 млн жінок та 8,2 млн чоловіків. Серед зайнятих громадян, 3,0 млн осіб або 19% були зайняті у неформальному секторі економіки. Рівень зайнятості населення становив 55,7%. Серед чоловіків цей показник становив 61,5%, а серед жінок – 50,4%. За видами економічної діяльності, найбільше громадян було зайнято у сфері торгівлі (3,6 млн осіб), сільському господарстві (2,7 млн осіб), промисловості (2,3 млн осіб), освіті (1,2 млн осіб), на транспорті (1,0 млн осіб), охороні здоров'я (0,9 млн осіб). Кількість безробітного населення (за методологією МОП) у 2021 році становила 1,7 млн осіб, зокрема 842 тис. жінок та 870 тис. чоловіків. Рівень безробіття населення (за методологією МОП) становив 9,9% робочої сили, серед жінок – 10,2%, чоловіків – 9,6%. Серед молоді віком до 25 років рівень безробіття був майже удвічі більшим – 19,1%. В середньому по країнах Євросоюзу, у 2021 році рівень безробіття становив 7,0%, зокрема серед молоді у віці до 25 років – 16,6%. За даними обстежень щодо пошуку роботи безробітними, найчастіше вони звертаються за допомогою у працевлаштуванні до Державної служби зайнятості (40% всіх безробітних). Щодо запланованого масового вивільнення працівників [13].

У січні-травні 2023 року роботодавцями було подано Державній службі зайнятості інформацію про заплановане масове вивільнення 33,5 тис. працівників, (у січні-травні 2022 року – 28,6 тис. осіб). За регіонами: найбільша кількість попереджених про заплановане масове вивільнення у м. Києві (4,0 тис.), Запорізькій (2,8 тис.), Дніпропетровській обл. (2,7 тис.), Івано-Франківській (2,4 тис.), Житомирській (2,3 тис.), Харківській (2,0 тис.) та Чернігівській (2,0 тис.) областях. За видами економічної діяльності: із загальної кількості попереджених про масове вивільнення 31% становили працівники державного управління й оборони, 23% працівники охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, 11% працівники професійної та наукової діяльності. За професійними групами: серед працівників, попереджених про вивільнення, 64% становлять керівники, професіонали та фахівці (Додаток Б) [13].

Щодо надання послуг Державною службою зайнятості. Послугами Державної служби зайнятості у січні-травні 2023 року скористалися 408,0 тис. осіб, з них 321,3 тис. зареєстрованих безробітних. Отримували допомогу 197,1 тис. осіб. За сприяння центрів зайнятості у січні-травні 2023 року працевлаштовано 88,7 тис. осіб, у тому числі 65,1 тис. зареєстрованих безробітних. За видами економічної діяльності, у січні-травні 2023 року найбільше громадян працевлаштовано: у сфері торгівлі (18%), у переробній промисловості (18%), у сільському господарстві (16%), в охороні здоров'я та соц. допомозі (7%), в державному управлінні та обороні (7%), в освіті (7%). За професійними групами найбільше працевлаштовано з числа: - представників найпростіших професій – 20% (підсобний робітник, прибиральник службових/виробничих приміщень, укладальник, пакувальник, робітник з благоустрою, сторож, вантажник, двірник, прибиральник виробничих приміщень, кухонний робітник, прибиральник територій, робітник з комплексного прибирання та утримання будинків, мийник посуду);

– працівників сфери торгівлі та послуг – 18% всіх працевлаштованих (продавець продовольчих та непродовольчих товарів, продавець-консультант,

кухар, охоронник, молодша медична сестра, соціальний робітник, помічник вихователя, бармен, офіціант, покоївка);

– робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин – 15% всіх працевлаштованих (водій, тракторист, оператор заправних станцій, складальник, дорожній робітник, машиніст насосних установок, водій навантажувача, токар).

– кваліфікованих робітників з інструментом – 11% (швачка, слюсар-ремонтник, пекар, електрогазозварник, електрик з ремонту та обслуговування електроустаткування, робітник з комплексного обслуговування й ремонту будинків) [13].

У січні-травні 2023 року за сприяння Державної служби зайнятості 12,4 тис. безробітних проходили професійне навчання.

До громадських та інших робіт тимчасового характеру залучено 9,0 тис. осіб. Здійснено направлень безробітних для участі у суспільно корисних роботах 21,4 тисячі [13].

Станом на 1 червня 2023 року мали статус безробітного 119,2 тис. осіб. За статтю: у загальній кількості зареєстрованих безробітних, чоловіки становили – 33,7 тис. осіб (або 29%), жінки – 85,5 тис. осіб (або 71%). За віковими групами: 23% зареєстрованих безробітних були у віці до 35 років; 29% – у віці від 35 до 44 років; 29% – у віці від 45 до 55 років; 19% – понад 55 років. За освітою: 43% зареєстрованих безробітних мали вищу освіту, 36% – професійно-технічну, 21% – загальну середню освіту. За видами економічної діяльності: серед зареєстрованих безробітних 19% раніше були зайняті у сфері торгівлі, 17% – у державному управлінні, обороні, обов'язковому соціальному страхуванні, 15% – у переробній промисловості, 12% – у сільському, лісовому та рибному господарстві. За професійними групами, серед зареєстрованих безробітних переважають працівники: • сфери торгівлі та послуг – 22% (продавець продовольчих та непродовольчих товарів, продавець-консультант, кухар, охоронник, молодша медична сестра, помічник вихователя, соціальний робітник, офіціант, бармен, перукар, покоївка);

- представники найпростіших професій – 16% (підсобний робітник, прибиральник службових/виробничих приміщень, укладальникпакувальник, сторож, вантажник, двірник, робітник з благоустрою, прибиральник виробничих приміщень, кухонний робітник, прибиральник територій, опалювач, комірник, вагар, мийник посуду);

- з обслуговування, експлуатації устаткування та машин – 14% (водій, оператор/машиніст котельні, тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, оператор заправних станцій, тракторист, дорожній робітник, апаратник хімовдоочищення, кочегар-випалювач, лаборант хімічного аналізу, машиніст крана (кранівник), складальник, токар, машиніст насосних установок, водій навантажувача);

- фахівці – 10% (сестра медична, вихователь, інспектор з кадрів, диспетчер, представник торговельний, техніклаборант, товарознавець, мерчендайзер, інспектор кредитний, асистент вчителя, фельдшер, експедитор, технік);

- службовці та керівники – 10% (менеджер із збуту, менеджер (управитель), начальник відділу, керуючий магазином, завідувач складу, начальник відділу поштового зв'язку, завідувач господарства, менеджер із надання кредитів);

- кваліфіковані робітники з інструментом – 9% (швачка, слюсар-ремонтник, робітник з комплексного обслуговування й ремонту будинків, в'язальник схемних джгутів, пекар, електрогазозварник, маляр, слюсар з механоскладальних робіт, штукатур, електрик, кондитер, верстатник деревообробних верстатів, слюсар з ремонту колісних транспортних засобів, слюсарсантехнік, формувальник тіста, муляр);

- професіонали – 8% (спеціаліст державної служби, економіст, вчитель, вихователь, інженер, фармацевт, юрист, бібліотекар, юристконсульт, інженер з охорони праці, інспектор, соціальний працівник) [13].

Станом на 1 червня 2023 року кількість вакансій, зареєстрованих в Державній службі зайнятості, становила 41,3 тис. одиниць (на 1 червня 2022

року: 25,3 тис. одиниць). Станом на 1 червня 2023 року середня заробітна плата у вакансіях, які містяться у базі даних Державної служби зайнятості, становила 11 тис. грн. Зокрема, серед видів економічної діяльності найвищою заробітна плата була у державному управлінні й обороні (17,4 тис. грн), у сфері інформації та телекомунікацій (13,8 тис. грн), у добувній промисловості і розробленні кар'єрів (12,3 тис. грн), у закладах охорони здоров'я (12,0 тис. грн), у сфері фінансів та страхової діяльності (11,8 тис. грн), у сфері водопостачання; каналізації, поводження з відходами (11,6 тис. грн), у сфері постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (11,5 тис. грн.), у переробній промисловості (11,5 тис. грн), у будівництві (11,2 тис. грн.), у сфері транспорту (11,1 тис. грн). У регіональному розрізі, найбільша кількість вакансій зареєстрована в центрах зайнятості м. Києві – 7,1 тис. вакансій, у Львівській області – 6,2 тис. вакансій, у Дніпропетровській області – 3,0 тис. вакансій, у Хмельницькій області – 2,3 тис. вакансій, у Київській області – 2,2 тис. вакансій [13].

За видами економічної діяльності, більшість вакансій налічується на підприємствах переробної промисловості (21%), в оптовій та роздрібній торгівлі (17%), на транспорті та пошті (10%), у сфері охорони здоров'я та наданні соціальної допомоги (9%), у державному управлінні та обороні (8%), у сфері освіти (7%).

У професійному розрізі, найбільше вакансій подано для працевлаштування:

- кваліфікованих робітників з інструментом – 22% всіх поданих вакансій (швачка, електрик з ремонту та обслуговування електроустаткування, слюсар-ремонтник, слюсар-сантехнік, електрогазозварник, слюсар з ремонту колісних транспортних засобів, пекар, слюсар-електрик з ремонту електроустаткування);

- робітників з обслуговування, експлуатації устаткування та машин – 16% (водій, тракторист-машиніст сільсько-господарського виробництва, тракторист, токарь, оператор заправних станцій, дорожній робітник, машиніст

екскаватора, водій навантажувача, фрезерувальник, оператор верстатів, машиніст крана (кранівник));

- працівників сфери торгівлі та послуг – 15% (продавець продовольчих та непродовольчих товарів, кухар, продавець-консультант, охоронник, офіціант, соціальний робітник, бармен, перукар, молодша медична сестра, поліцейський);

- професіоналів – 15% (вчитель, фармацевт, інспектор (пенітенціарна служба), лікар загальної практикисімейний лікар, інженер, лікар-терапевт, економіст, інженер з охорони праці, практичний психолог);

- некваліфікованих працівників – 11% (підсобний робітник, прибиральник службових та виробничих приміщень, робітник з комплексного прибирання будинків, вантажник, двірник, укладальникпакувальник, робітник з благоустрою, прибиральник територій, сторож);

- фахівців – 10% (бухгалтер, сестра медична, майстер виробничого навчання, механік, вихователь, асистент фармацевта, електрик дільниці) [13].

Загалом, державна політика зайнятості населення в Україні базується на таких засадах:

- забезпечення рівних можливостей усім громадянам в реалізації права на вільний вибір виду діяльності відповідно до здібностей і професійної підготовки;

- сприяння забезпеченню ефективної зайнятості, запобіганню безробіття, створенню нових робочих місць;

- координація діяльності у сфері зайнятості з іншими напрямками - соціально-економічної політики;

- забезпечення контролю профспілок, спілок підприємців, власників підприємств за виконанням заходів щодо забезпечення зайнятості населення;

- міжнародне співробітництво у вирішенні проблем зайнятості населення [43].

Державою надаються певні гарантії зайнятості населення:

- добровільність праці і вибору діяльності;

- захист від необґрунтованої відмови в прийомі на роботу і незаконного звільнення з роботи;

- безкоштовне сприяння у виборі підходящої роботи і працевлаштуванні відповідно до професійної підготовки, освіти, особистих і суспільних потреб;

- виплати вихідної допомоги і збереження середнього заробітку на період працевлаштування працівникам, які втратили постійне місце роботи;

- безкоштовне навчання безробітних новим професіям, перепідготовка в навчальних закладах;

- виплати безробітним допомоги по безробіттю у встановленому порядку [43].

Також, Законом України «Про зайнятість населення» передбачені додаткові гарантії щодо працевлаштування громадян, які потребують соціального захисту, а саме:

- жінкам, які мають дітей віком до 6 років;

- одиноким матерям, які мають дітей віком до 14 років;

- молоді, яка закінчила навчання;

- особам перед пенсійного віку;

- особам, звільненим після відбуття покарання [43].

Основними завданнями державної служби зайнятості в Україні є такі:

- аналіз і прогнозування попиту і пропозиції на ринку праці, інформування про стан ринку праці;

- консультування громадян і власників підприємств, організацій, установ про можливість отримання роботи і забезпечення робочою силою;

- облік вільних робочих місць і громадян, які звертаються з питань працевлаштування;

- допомога громадянам у підборі підходящої роботи, а роботодавцям – в підборі необхідних працівників;

- організація професійної підготовки і перепідготовки громадян, які лишились без роботи;

- надання послуг щодо працевлаштування і профорієнтації незайнятого

населення;

- реєстрація безробітних і надання їм в межах своєї компетенції допомоги, в тому числі і матеріальної;

- участь у підготовці перспективних і поточних програм зайнятості і заходів щодо соціального захисту різних верств населення від безробіття [43].

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що процес формування механізму зайнятості населення об'єднує три основні напрями:

- зайнятість населення;

- формування ринку робочої сили;

- регулювання зайнятості і забезпечення соціального захисту населення.

Перший напрямок включає в себе такі елементи: визначення розміру робочої сили, створення умов для працевлаштування вивільнених працівників, розвиток механізму залучення безробітних до суспільно-корисної діяльності та перерозподіл їх на різні сфери праці.

Другий напрямок включає такі категорії осіб, які потребують працевлаштування: безробітні, які втратили роботу через звільнення з виробництва; безробітні, які раніше не мали досвіду роботи і отримують допомогу по безробіттю; особи, які погодились пройти підготовку або перепідготовку для здобуття необхідних навичок і кваліфікації [43].

Третій напрям передбачає створення і функціонування системи державної і регіональних (обласних) служб зайнятості. Через їх систему формується масив даних щодо чисельності працівників, що вивільняються із галузей народного господарства, збираються і концентруються дані щодо наявності безробітних. Політика зайнятості як сукупність заходів прямого і опосередкованого впливу на соціально-економічний розвиток суспільства для досягнення поставлених цілей має відображати нормативний стан зайнятості, якого необхідно досягнути, вирішуючи проблеми теперішнього часу.

Політика зайнятості має декілька рівнів:

- державний;

- регіональний;

– локальний.

На державному рівні, політика зайнятості повинна мати комплексний характер і спрямовуватися на формування основних рис зайнятості в соціальній ринковій економіці. Основні цілі такої політики включають забезпечення повної зайнятості як необхідної передумови для реалізації права громадян на працю і досягнення високого рівня життя.

Тактичною метою має стати збалансованість попиту і пропозиції робочих місць, що є можливим тільки при комплексному підході до умов досягнення збалансованості попиту і пропозиції робочої сили, що зумовлює необхідність розвитку системи робочих місць як необхідної передумови попередження масового безробіття. У зв'язку зі змінами в галузевій структурі зайнятості за роки ринкових реформ загострилися регіональні проблеми зайнятості [43].

Для України питання сільського безробіття має важливе значення. При регулюванні зайнятості необхідно враховувати особливості первинного та вторинного ринків праці.

Первинний ринок праці характеризується стабільним рівнем зайнятості, високою заробітною платою, можливостями професійного росту, використанням прогресивних технологій та ефективними системами управління.

Вторинний ринок праці, натомість, відрізняється великою плінністю кадрів, низьким рівнем заробітної плати, відсутністю можливостей професійного росту, необхідністю підвищення кваліфікації, використанням застарілих технологій та обладнання.

Таким чином, при формуванні політики зайнятості в Україні необхідно враховувати ці особливості та знаходити рішення, які відповідають потребам обох ринків праці.

Сукупність заходів регулювання зайнятості, за допомогою яких держава може корегувати найбільш гострі диспропорції, може бути класифікована наступним чином: за масштабами впливу, за способом впливу, за типом

впливу, за змістом, за об'єктом впливу.

Як правило, в період кризи акцент робиться на регулюванні державою кількісних параметрів і організаційних аспектів зайнятості, а в період поживлення – на удосконаленні її якісного змісту. Слід зазначити, що вплив держави на зайнятість має певні межі, які визначаються, перш за все, ефективністю відтворення суспільного капіталу, а також фінансовими ресурсами, якими володіє держава. Програми сприяння зайнятості можуть охоплювати як окремі категорії населення, передусім маргінальні групи: молодь, жінок, інвалідів, так і специфічні випадки загрози безробіття, зумовлені економічною або іншою ситуацією (демографічним, політичним, стихійним лихом тощо) [43].

У розвинутих країнах більшість програм зайнятості стосується певних категорій населення, які потребують підтримки й допомоги. Розрізняють довгострокові і короткострокові (на один рік) програми. Вони розробляються як на державному, так і на регіональному рівнях.

Метою державних і регіональних програм зайнятості є сприяння зайнятості населення, задоволення потреб громадян у праці [43].

Державні і територіальні програми зайнятості населення спрямовані на:

- сприяння розвитку і структурній перебудові економіки, створенню умов для спрямування вивільнюваних працівників, насамперед на рентабельні виробництва та в пріоритетні галузі економіки;

- попередження розвитку безробіття і його скорочення шляхом підвищення економічної заінтересованості підприємств і організацій у створенні додаткових робочих місць, переважно з гнучкими формами зайнятості;

- удосконалення системи відтворення робочої сили водночас із збільшенням числа робочих місць, поліпшенням професійної орієнтації, підвищенням кваліфікації працівників та ефективності використання трудових ресурсів;

- захист безробітних та їхніх сімей від негативних наслідків безробіття і

забезпечення зайнятості громадян, які потребують соціального захисту і не спроможні конкурувати на ринку праці;

- формування кадрової, матеріальної, інформаційної, статистичної, фінансової та науково-методичної бази державної служби зайнятості;
- заходи сприяння зайнятості населення, яке проживає у сільській місцевості.

Спеціальні галузеві програми зайнятості населення призначені для вирішення на рівні окремих галузей і підприємств проблем прихованого безробіття, сприяння продуктивній зайнятості працівників і практичній реалізації диференційованого підходу щодо окремих підприємств з урахуванням державної політики структурної перебудови, санації державних підприємств і заходів державної політики на ринку праці [43].

У програмах, розроблених в Україні, узагальнюються конкретні заходи щодо створення відповідного правового, організаційного та методичного забезпечення політики зайнятості за такими напрямками:

- формування механізму диференційованого підходу щодо збереження робочих місць;
- створення механізмів реалізації політики зайнятості в загальнонаціональних програмах (зокрема в програмах громадських робіт, сприяння зайнятості молоді, відродження села та ін.);
- регулювання трудових міграцій;
- забезпечення додаткових гарантій зайнятості населення окремим категоріям громадян;
- сприяння професійній мобільності;
- розвиток соціально-трудова відносин;
- удосконалення інформаційно-статистичної бази щодо розвитку ринку праці;
- сприяння зайнятості шляхом розвитку соціального партнерства.

На територіальному рівні, заходи, спрямовані на втілення державної політики зайнятості, враховують різні аспекти, включаючи:

Сприяння розширенню сфери зайнятості шляхом створення нових робочих місць та підтримки підприємництва і працевлаштування безробітних та незайнятого населення. Забезпечення державних гарантій зайнятості для окремих соціальних категорій населення.

Покращення системи професійної орієнтації, підготовки та перепідготовки кадрів, а також надання матеріальної підтримки безробітним та їхнім сім'ям.

Організація громадських робіт та інших соціально корисних дій для сприяння зайнятості.

У програмах також враховується необхідність організаційного, наукового та фінансового забезпечення всіх запланованих заходів, а також необхідність контролю за їх реалізацією. Запропоновані заходи в програмах передбачають створення сприятливих умов, зокрема податкових, інвестиційних, фінансово-кредитних, для підприємств усіх форм власності з метою сприяння їхньому господарюванню-[43].

Отже, що станом на 1 червня 2023 року, в Україні в середньому припадає 3 безробітних на одне вільне робоче місце. Найбільшу невідповідність між попитом на робочу силу та її пропозицією спостерігається у кваліфікованих робітників сільського господарства (8 осіб на 1 вакансію), технічних службовців (5 осіб), службовців та керівників (5 осіб), працівників сфери торгівлі та послуг (4 особи), а також представників найпростіших професій (4 особи).

2.2. Аналіз результатів експериментального дослідження на базі Христинівського районного Центру зайнятості

Державна служба зайнятості – спеціальна служба, створена для реалізації політики зайнятості населення і забезпечення громадянам відповідних гарантій на всій території України. Діяльність Державної служби зайнятості здійснюється під керівництвом Міністерства праці та соціальної політики України і місцевих органів державної влади.

По всій території України в центрах зайнятості, впроваджено Єдину технологію обслуговування незайнятого населення. А інструментом для її інформаційного супроводу стала Єдина інформаційно-аналітична система (далі ЄІАС(NET)) [19].

Застосування системи ЄІАС забезпечує підвищення якості послуг, що надаються незайнятим громадянам і роботодавцям, за рахунок оптимізації процедур і операцій, які виконують спеціалісти центрів зайнятості, та збільшення часу на безпосередню роботу із клієнтами. Цей додатковий ресурс з'являється тому, що ЄІАС виконує опрацювання всієї статистичної інформації, нарахування допомоги по безробіттю тощо [19].

До основних функцій ЄІАС належать інформаційний супровід прийому клієнтів у центрі зайнятості; інформаційне забезпечення застосування засобів активної підтримки безробітних (професійне навчання, профорієнтація, семінари з пошуку роботи тощо); інформаційно-методичне забезпечення надання профорієнтаційних послуг клієнтам; пошук інформації про вакансії, що можуть зацікавити клієнта; підбор інформації про навчальні заклади, що здійснюють професійне навчання населення; нарахування всіх видів матеріального забезпечення безробітних; підбір персоналу на замовлення роботодавців; аналіз за даними параметрами статистичної інформації про ринок праці [19].

Єдина інформаційно-аналітична система державної служби зайнятості України спрямована на створення єдиного інформаційного середовища у сфері

ринку праці. ЄІАС(.NET) має загальний банк даних про підприємства, вільні робочі місця та вакантні посади, про шукачів роботи з зазначенням їх професійнокваліфікаційного складу, резюме шукачів роботи, в тому числі не зареєстрованих у центрах зайнятості, про навчальні заклади, на базі яких може здійснюватися професійне навчання безробітних громадян, у тому числі за направленням центрів зайнятості [19].

Система ЄІАС(.NET) й інші цифрові технології надання послуг та отримання інформації дають змогу автоматизувати добір роботи та претендентів на заміщення вакансій, зокрема і без присутності клієнта в центрі зайнятості та застосувати за бажанням клієнта СМС-сервіс розсилки інформації про підібрану роботу.

Як нововведення було розроблено і запропоновано новий комплексний підхід не тільки для громадян, а й для усіх зацікавлених сторін (органів державної влади, місцевого самоврядування, Служби зайнятості, працедавців, працівників та безробітних). І цей підхід може бути реалізований через додаток до цифрової платформи «Дія» під назвою «ДІЯ: Е-робота» [19].

«Е-робота» є комплексною системою, в загальний функціонал якої включені алгоритми з елементами штучного інтелекту, тому вона може здійснювати більш широкий пошук у мережі Інтернет з мультикомпонентними пошуковими запитам (вік, стать, бажана зарплата, досвід роботи, основні обов'язки, навички, отримані свідоцтва тощо) і видавати не просто необхідну вакансію, а й пропозиції щодо того, які кроки потрібно зробити для отримання кращої пропозиції на ринку праці. До додатку включений функціонал запуску інтерактивного бота, який і буде виконувати функції наставника-порадника. У детально описано загальний принцип роботи системи та розширений функціонал додатку «Е-робота» для різних користувачів [19].

Відповідно до законодавства кожен громадянин має право звернутися до державної служби зайнятості та отримати безкоштовно консультацію,

відповідну інформацію та сприяння у пошуку роботи або працевлаштовуватися самостійно [57] (додаток В).

Види послуг, які надає роботодавцям державна служба зайнятості Христинівського районного центру зайнятості [37].

1. Інформування про стан, основні тенденції та процеси на локальному ринку праці.

2. Інформування роботодавців у відповідності з профілем підприємств про професійно-кваліфікаційний склад осіб, які зареєстровані в центрі зайнятості (далі – ЦЗ).

3. Інформування роботодавців про осіб, які шукають роботу та мають унікальні (рідкісні) професії, спеціальності або особисті якості, шляхом розміщення відомостей про них (без наведення прізвищ) на спеціальних стендах у секторі по роботі з роботодавцями та на відповідному файлі електронної бази даних ЄІАС.

4. Інформування про витрати ЦЗ коштів страхового фонду з розкриттям досягнутого ефекту за статтями бюджету.

5. Вивчення потреб роботодавця та надання допомоги щодо укомплектування підприємств персоналом [57].

6. Здійснення на замовлення роботодавця підбору необхідних працівників із використанням психодіагностичних методик: проведення тестування, оцінка та інтерпретація результатів.

7. Сприяння укомплектуванню кадрами підприємств, організацій, установ шляхом надання дотацій для фінансування частини витрат на оплату праці при прийомі на роботу певних категорій безробітних.

8. Задоволення потреб у робочій силі при виконанні певних видів робіт, які потребують тимчасових працівників.

9. Допомога в оперативному підборі необхідних кадрів шляхом представлення вакансій для потенційних працівників в ході проведення ярмарок вакансій.

10. Професійне навчання безробітних на замовлення роботодавців під конкретні робочі місця як у навчальних закладах, так і безпосередньо на виробництві [57].

11. Надання комплексу спеціальних послуг у розв'язанні проблеми роботи із трудовим колективом в ситуації запланованого вивільнення працівників. З цією метою здійснення превентивних та адаптаційних заходів, спрямованих на підбір роботи, профнавчання, залучення до самозайнятості цих громадян, консультування щодо змісту їх прав і державних гарантій, психологічну адаптацію працівників до початку їх фактичного звільнення.

12. Консультування щодо впровадження певних норм законодавства про працю і зайнятість, державне соціальне страхування на випадок безробіття, в т.ч. при вивільненні працівників.

13. Забезпечення роботодавця повною інформацією щодо виконання ним обов'язків перед Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття та його прав як страхувальника, здійснення автоматизованого обліку надходження коштів до Фонду.

14. Допомога у підготовці текстів оголошень про вакансії і пошук кадрів для їх розміщення у ЄІАС, засобах масової інформації [57].

15. Сприяння у проведенні роботодавцями співбесід із кандидатами на робочі місця – розробка і забезпечення відповідними рекомендаціями по техніці їх проведення, надання приміщень для зустрічі з кандидатами.

16. Проведення семінарів для керівників підприємств та представників кадрових служб.

17. Розміщення в центрах зайнятості у Паспортах ПОУ відомостей про підприємства, їх історію, продукцію, що вони випускають, соціально-економічне становище тощо, інформації про вакансії.

18. Проведення ярмарок вакансій, конкурсу на звання «Кращий роботодавець року», конкурсу на кращу публікацію про роботодавця.

19. Реєстрація трудових договорів та консультації з порядку їх укладання.

20. Консультування з використання праці іноземців.

21. Консультування з працевлаштування громадян, які потребують соціального захисту і не здатні конкурувати на ринку праці.

22. Консультування щодо надання послуг з посередництва в працевлаштуванні за кордоном [57].

Дослідження ми проходили на базі Христинівського районного Центру зайнятості, Черкаської області.

Даний центр у м. Христинівка працює з 25.01.1991 року (понад 32 роки).

Керівник Христинівського районного центру зайнятості – Ковальський Василь Євгенович.

Щодо нашого дослідження, то воно полягало у ознайомленні, аналізуванні та порівняльній статистиці осіб, які зареєстровані та перебувають на обліку у Центрі зайнятості м. Христинівка та району (у тому числі молодих людей до 35 років). Також, у дослідженні висвітлено кількість штатних осіб, які працюють з даною категорією осіб.

2021 рік. Штатна чисельність, які надають допомогу людям у пошуку роботи становить – 8 чоловік (дві особи соціальні працівники).

Загальна чисельність осіб, які перебували на обліку 2097 осіб, зареєстровано 1212 осіб, молодь 287 осіб.

2022 рік. Загальна чисельність осіб, які перебували на обліку 1518 осіб, зареєстровано протягом року 859 осіб, молодь 216 осіб.

Штатна чисельність станом на 01.01.23 р., була 12 чоловік (п'ять осіб соціальні працівники).

Отож, проаналізувавши дану статистику, можна зробити висновок, що за рік зменшилася кількість осіб, які шукають роботу. Але проблема безробіття існує. Значна частка зареєстрованих у районі молодих людей, які без роботи і маючи диплом про вищу освіту.

Висновки до другого розділу

У другому розділі висвітлено стан роботи діяльності Державної служби зайнятості в Україні.

Щодо статистичних даних на червень 2023 року кількість вакансій, зареєстрованих в Державній службі зайнятості, становила 41,3 тис. одиниць (на 1 червня 2022 року: 25,3 тис. одиниць). Станом на 1 червня 2023 року середня заробітна плата у вакансіях, які містяться у базі даних Державної служби зайнятості, становила 11 тис. грн.

Зокрема, серед видів економічної діяльності найвищою заробітна плата була у державному управлінні й обороні (17,4 тис. грн), у сфері інформації та телекомунікацій (13,8 тис. грн), у добувній промисловості (12,3 тис. грн), у закладах охорони здоров'я (12,0 тис. грн), у сфері фінансів та страхової діяльності (11,8 тис. грн), у сфері водопостачання; каналізації, поводження з відходами (11,6 тис. грн), у сфері постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (11,5 тис. грн.), у переробній промисловості (11,5 тис. грн), у будівництві (11,2 тис. грн.), у сфері транспорту (11,1 тис. грн). У регіональному розрізі, найбільша кількість вакансій зареєстрована в центрах зайнятості м. Києві – 7,1 тис. вакансій, у Львівській області – 6,2 тис. вакансій, у Дніпропетровській області – 3,0 тис. вакансій, у Хмельницькій області – 2,3 тис. вакансій, у Київській області – 2,2 тис. вакансій.

За видами економічної діяльності, більшість вакансій налічується на підприємствах переробної промисловості (21%), в оптовій та роздрібній торгівлі (17%), на транспорті та пошті (10%), у сфері охорони здоров'я та наданні соціальної допомоги (9%), у державному управлінні та обороні (8%), у сфері освіти (7%).

Значна частина безробітних, це є люди, які проживають у сільській місцевості. З цим пов'язано, що не має роботи у селах.

Щодо експериментальної частини нашої роботи, то вона полягала у статистичній обробці даних осіб, які зареєстровані та перебувають на обліку у Центрі зайнятості м. Христинівка (у тому числі молодих людей до 35 років).

Також, у дослідженні висвітлено кількість штатних осіб, які працюють з даною категорією населення.

Показники за 2021 р., зазначають, що штатна чисельність працівників, які надають допомогу людям у пошуку роботи становить – 8 чоловік (дві особи соціальні працівники).

Кількість осіб, які перебували на обліку становить 2097 осіб, зареєстровано 1212 осіб, молоді 287 особи.

Показники за 2022 р., наступні. Загальна чисельність осіб, які перебували на обліку 1518 осіб, зареєстровано протягом року 859 осіб, молоді 216 особи.

Штатна чисельність станом на 01.01.23 р., а була 12 чоловік (п'ять осіб соціальні працівники).

Отож, встановлено, що за рік зменшилася кількість осіб, які шукають роботу. Але проблема безробітності існує. Вагома частка зареєстрованих у районі це є молоді люди, які не мають роботи, але мають диплом про вищу освіту.

ВИСНОВКИ

У дослідженні висвітлено роботу соціальних працівників з молоддю у Державній службі зайнятості. Результати проведеної роботи засвідчили досягнення мети й розв'язання поставлених завдань, що дало можливість дійти до таких висновків:

1. Розкрито підготовку майбутніх соціальних працівників до роботи з молоддю у Державній службі зайнятості.

Встановлено, що вагомим аспектом спілкування фахівця соціальної сфери є компетентність та професіоналізм. Допомога фахових працівників досить часто відіграє важливу складову для людини, яка звернулася за допомогою до фахівця. Для виконання такої роботи необхідні висококваліфіковані соціальні працівники, які б використовували у своїй діяльності новітні технології, знання, навички, вміння. Таких фахівців готують у закладах вищої освіти.

Завдяки теоретичним знанням, майбутні фахівці зможуть результативно працювати з клієнтами та забезпечувати їм необхідну соціальну підтримку. Ця підготовка дозволить майбутнім соціальним працівникам виконувати свої професійні обов'язки відповідально.

Значна частка людей, які не мають постійної роботи та зареєстровані у Державній службі зайнятості (Центрі зайнятості) є молоді люди до 35 років. Досить часто саме від поради фахівців (соціальних працівників), залежить майбутнє молодих людей, які шукають роботи.

Соціальна робота у Державній службі зайнятості (сфері зайнятості) є невід'ємною складовою соціального захисту різних цільових груп і категорій населення, її характеризують власні специфічні форми, методи діяльності, соціальні технології, сфери соціального впливу.

Державна служба зайнятості – централізована система державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством економіки України. Головною метою у сфері зайнятості є допомога членам

суспільства, зокрема уразливим групам населення досягти стабільного економічного стану.

2. Проаналізовано показники ефективності функціонування органів служби зайнятості на різних рівнях.

Зазначено, що економічний та соціальний розвиток будь-якого суспільства залежить від рівня зайнятості його населення. В даному аспекті особливого значення набувають органи й установи, які несуть відповідальність за процеси, що відбуваються в даній сфері.

Досвід багатьох країн демонструє, що встановлення цілей і функцій, ефективна координація та адекватна оцінка продуктивності роботи служб зайнятості населення сприяють покращенню економічного та соціально-політичного життя суспільства.

Регулювання проблем працевлаштування населення є відповідальністю держави. Міністерство соціальної політики України є головним органом виконавчої влади, який відповідає за регулювання ринку праці. Це відбувається шляхом співпраці з органами виконавчої влади на рівні областей та міста Києва.

Державна служба зайнятості включає в свій склад навчальні заклади професійної підготовки для безробітних осіб, інформаційно-обчислювальні центри, територіальні та спеціалізовані бюро працевлаштування, центри реабілітації населення, а також підприємства, установи й організації, які підпорядковані Державній службі зайнятості.

Задля забезпечення ефективного працевлаштування економічно активного населення та регулювання робочих місць на державному рівні необхідно розробити сучасні методи оцінки продуктивності діяльності, використовуючи передовий досвід зарубіжних країн у сфері регулювання ринку праці. Головним завданням є покращення якості надання послуг Державною службою зайнятості населенню та досягнення результативності, що задовольняє потреби кожного клієнта, будь то особа, яка шукає роботу або роботодавець.

3. Описано аналітичну та статистичну інформацію Державної служби зайнятості в Україні.

Станом на 1 червня 2023 року, в середньому по Україні на одне вільне робоче місце претендує 3 безробітних. Невідповідність попиту на робочу силу та її пропозиції у професійно-кваліфікаційному розрізі, найбільше серед кваліфікованих робітників сільського господарства (на 1 вакансію претендували 8 осіб), технічних службовців (5 осіб), службовців та керівників (5 осіб), працівників сфери торгівлі та послуг (4 особи), представників найпростіших професій (4 особи).

Щодо статистичних даних, то станом на 1 червня 2023 року мали статус безробітного 119,2 тис. осіб. За статтю: у загальній кількості зареєстрованих безробітних, чоловіки становили – 33,7 тис. осіб (або 29%), жінки – 85,5 тис. осіб (або 71%). За віковими групами: 23% зареєстрованих безробітних були у віці до 35 років; 29% – у віці від 35 до 44 років; 29% – у віці від 45 до 55 років; 19% – понад 55 років. За освітою: 43% зареєстрованих безробітних мали вищу освіту, 36% – професійно-технічну, 21% – загальну середню освіту.

4. Проведено та описано експериментальне дослідження на базі Христинівського районного Центру зайнятості.

Щодо роботи над нашим експериментальним дослідженням, проходило на базі Христинівського районного Центру зайнятості https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/21368460/.

Центр зайнятості у м. Христинівка працює з 25.01.1991 року (понад 32 роки).

Було опрацьовано звітну документацію з 2021 року по 2023 р. (включно червень), щоб висвітлити динаміку збільшення або зменшення кількості зареєстрованих безробітних у районі, включаючи молодь (до 35 років). Також, у дослідженні подана інформація щодо штатних осіб, які працюють з даною категорією осіб.

2021 рік. Штатна чисельність, які надають допомогу людям у пошуку роботи становить – 8 чоловік (дві особи соціальні працівники).

Загальна чисельність осіб, які перебували на обліку 2097 осіб, зареєстровано 1212 осіб, з них молоді 287 осіб.

2022 рік. Загальна чисельність осіб, які перебували на обліку 1518 осіб, зареєстровано протягом року 859 осіб, молодь 216 осіб.

Щодо 2023 р., штатна чисельність працівників станом на 01.01.23 р., становила 12 чоловік (п'ять осіб соціальні працівники).

Отож, проаналізувавши дану статистику, можна зробити висновок, що за рік зменшилася кількість осіб, які шукають роботу. Але проблема безробіття існує. Значна частина зареєстрованих у районі молодих людей, які без роботи і маючи при цьому диплом про вищу освіту.

Для того, щоб ситуація покращилася не тільки у районі, який описуємо, але і загалом в Україні, держава має про це подбати, а саме будівництвом заводів, підприємств, фабрик, щоб дати можливість людям (молоді) працювати.

Загалом, в Україні за статистичними даними, чисельність безробітних становила 2,6 млн осіб, а за оцінками НБУ (Національний банк України) – близько 4,2–4,8 млн осіб. Особливістю безробіття в Україні також є незадекларована зайнятість. Під час війни облік українців, які працюють неофіційно, не здійснюється.

Щодо молоді, станом на 1 жовтня 2022 року статус безробітного мали 260,5 тис. осіб, що на 9% менше ніж минуло року. Станом на 1 жовтня 2022 року кількість вакансій, зареєстрованих Державній службі зайнятості, становить 29,4 тис.

Усі питання щодо працевлаштування населення займається Державна служба зайнятості, яка налічує близько 10 тис. працівників, які надають соціальні послуги в близько 500 центрах зайнятості/філіях по всій території країни.

Проведене дослідження не вичерпує всієї проблематики даного дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналітична та статистична інформація. Офіційний сайт Державної служби зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67>.
2. Балакірева О. М. Проблеми працевлаштування та міграційні орієнтації молоді. Економіка і прогнозування. 2015. № 4. С. 76-91.
3. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Академія праці та соціальних відносин. К.: Центр навч. літератури, 2013. 172 с.
4. Безробіття в Україні: причини, види, наслідки. Наукові доробки молоді – вирішенню проблем Європейської інтеграції: Збірник наукових статей у. 2 т.- х.: Континент, 2011. 200 с.
5. Богоявленська Ю. В. Адміністративно-правові механізми управління зайнятістю молоді в Україні в умовах фінансової кризи. Економіка та держава. 2016. №10. С. 50-51.
6. Борисова Ю. В. Молодь в освітньо-професійному просторі: історико соціологічний аналіз. Грані. 20015. № 2. С. 88-92.
7. Борищук А. О., Семенова К. Д. Аналіз рівня безробіття в Україні. Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : зб. наук. студ. пр. Вип. 3. Ч. I. Одеса. 2017. С. 29–34.
8. Вступ до соціальної роботи /Ред. Семигіна Т.В., Мигович І. І. Київ: Академвидав, 2014.
9. Гаркавенко Н. Напрями вдосконалення політики зайнятості у ринкових умовах. Україна: аспекти праці. 2013. №6. С. 30-32.
10. Гаркавенко Н. О. Проблеми зайнятості та безробіття на національному ринку праці. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 4. С. 168-172.
11. Геєць В. М. Наслідки демографічних викликів для економічного зростання в Україні. Демографія та соціальна економіка. 2014. № 1(15). С. 3-23.

12. Державний нагляд у сфері праці. Соціальний захист. 2015. №7-8.
13. Державний центр зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analitics/all>.
14. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-е видання. За ред. проф. І.Д. Зверевої. Київ, Сімферополь: Універсум, 2013. С. 181.
15. Зайцева І. С. Проблеми зайнятості та безробіття в Україні та країнах Європейського Союзу. Управління розвитком. 25.03.2016. № 11. С. 125–130.
16. Іваницька С. Б. Проблема безробіття молоді України. С. Б. Іваницька. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2015/56.pdf.
17. Іванова О. Л. Соціальна політика: теоретичні аспекти. К.: Вид. дім «КМ Академія», 2018. 107 с.
18. Ковальова М. О. Актуальні питання вдосконалення системи підготовки та працевлаштування молодих фахівців. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 1. С. 46-50.
19. Ковач В. О. Використання цифрових сервісів для покращення надання адміністративних послуг населенню. URL: <file:///C:/Users/User/Desktop/pdf>.
20. Ковач В. О. Форми та методи управління ринком праці. Вісник НАДУ. Серія: Державне управління. 2020. № 1(96). С. 49–54.
21. Ковач В.О. Теоретико-методологічні засади державного регулювання ринку праці у системі соціально-економічних відносин в Україні: дис. ... доктор наук з державного управління; 25.00.02 – механізми державного управління / ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом». Київ, 2020. 477 с.
22. Кочума І. Ю. Стан зайнятості та безробіття в Україні на сучасному етапі. Фінансовий простір. 2017. № 3. С. 119–126.
23. Левчук Ю. С. Теоретичні аспекти зайнятості населення. Формування ринкових відносин в Україні. 2007. №5. С. 160-164.

24. Лисюк О. С. Безробіття як соціально-економічна проблема населення України. Зб. наук. праць ВНАУ. 2016. № 4(70). С. 48–53.
25. Лукашевич М. П. Соціальна робота (теорія і практика):
26. Методичні аспекти підготовки майбутніх соціальних працівників до соціальної роботи у сфері зайнятості. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/%D0%9C%.pdf>.
27. Молодь на ринку праці : стат. табл. та граф. матеріали. URL : <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=350806>.
28. Мутяк М. Менеджмент зайнятості молоді: міжнародний аспект. Україна: аспекти праці. 2015. № 4. С. 24-28.
29. Новікова О. Ф. Соціальна орієнтація економіки: механізми державного регулювання, 2016. 220 с.
30. Обласний Центр зайнятості. URL: <https://chk.dcz.gov.ua/> .
31. Пазюк О., Пономарьова О. Проблеми безробіття в Україні. Україна : аспекти праці. 2018. № 2. С. 3–10.
32. Питання працевлаштування молоді.
URL: <https://lviv.dcz.gov.ua/novyna/pytannya-pracevlashtuvannya-molodi-ta-shlyahy-yih-vyrishennya>.
33. Пінчук І. М., Толстоухової С. В. Соціальна робота з дітьми та молоддю: проблеми, пошуки, перспективи. За заг. редакцією К.: УДЦССМ, 2015. № 1. 276 с.
34. Покришук В. Мотиваційна поведінка безробітної молоді в Україні. Україна: аспекти праці. 2015. № 8. С. 7-12.
35. Полторак В. А., Акімов Д. І., Соціальний маркетинг та регулювання соціальних проблем у кризовому суспільстві. Вісник Львівського Університету. 2016. Вип 4. С. 260-266.
36. Полуяктова О. В. Проблеми безробіття в Україні. Економіка і суспільство. 2016. № 2. С. 31–35.
37. Реєстрація безробітних. URL: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/reyestraciya-bezrobitnyh>.

38. Робота Центрів зайнятості з попередження молодіжного безробіття.
URL: <https://mankrda.gov.ua/zajnyatist-naselennya/informaciya-dlya-timchasovo-nepracujuchih/scho-proponue-sluzhba-zajnyatosti-dlya-molodi/>.
39. Романюк О. В. Проблеми працевлаштування молоді. URL: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dtr_ep/2011_6/files/EC611_53.pdf.
40. Скуратівський В. А., Палій О. М. Основи соціальної політики: Навч. посіб. К.: МАУП, 2018. 200 с.
41. Соколова Т.М. Структура зайнятості та безробіття: проблеми та тенденції. Україна: аспекти праці. 2010. №2. С. 7-11.
42. Соціальна робота в Україні : перші кроки / Під редакцією В. Полтавця. К. : Видавничий дім «КМ Academia», 2019. 236 с.
43. Соціальна робота у сфері зайнятості.
URL: http://megalib.com.ua/content/2733_56_Socialna_robota_y_sferi_zainyatosti.html
44. Соціальна робота: Хрестоматія. К.: ДЦССМ, 2018. 396 с.
45. Соціальний працівник та його професійна ідеологія
URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/sociology/12610/>.
46. Статистичний збірник Україна 2017. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
47. Статистичні дані Державної служби статистики України. URL : www.ukrstat.gov.ua.
48. Статівка Н. В. Подолання дисбалансу на молодіжному ринку праці методами державного регулювання. Актуальні проблеми державного управління. 2018. № 1. С. 40–50.
49. Транченко Л. В. Безробіття як соціальна проблема ринкового суспільства. Економіка та держава. 2018. № 4. С. 12–13.
50. Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота: теорія і практика : навч. посібн. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. Т. Тюптя. І. Б. Іванова. К. : Знання, 2008. 574 с.
51. Українське суспільство. Соціологічний моніторинг / за ред. д. е. н. В.

Ворони, д. соц. н. М. Шульги. К.: Інститут соціології НАН України, 2012. 578 с.

52. Українська правда. Економічна правда Молодіжне безробіття: втрачене покоління. URL: http://www.epravda.com.ua/news/2012/03/16/318783/view_print.

53. Урядовий портал. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/243237372>.

54. Формування професійної компетентності соціального працівника в умовах вищого навчального закладу. URL: <http://www.enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/23427>.

55. Христинівський районний центр зайнятості (соцмережі). URL: <https://www.youtube.com/channel/UCO8rdPr9COFX6WzsTR4eclA>

56. Христинівський районний центр зайнятості URL:<http://chk.dcz.gov.ua/>.

57. Христинівський Районний Центр Зайнятості. URL: <https://mistaua.com/632>. Центри зайнятості в Україні. URL: <https://www.dcz.gov.ua/storinka/pro-sluzhbu>.

58. Чернега А. Л. структура, основні цілі, функції та аналіз показників ефективності функціонування органів служби зайнятості на різних рівнях. URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/67b05ca0-fed5-43c1-80db-8a5dd7d6d8fa/content>.

59. Чурилова О. А. Безробіття в Україні: причини, наслідки. Зб. наук. стат. у 2 т. Континент. 2018. № 12. С. 182–184.

60. Шевчук П. І. Соціальна політика. Львів: Світ, 2016. 399 с.

61. Якубін О. Л. Соціальні зміни поза державою: інститути та глобальна еволюція. Теорія соціальних змін: сучасні соціологічні концептуалізації. Київ, 2018. 175 с.

62. Ярова Л. Г. Аналіз рівня безробіття в Україні та напрямки його подолання. Проблеми економіки. 2019. Вип. 4. С. 752–755.

ДОДАТКИ
Додаток А
ПОЛОЖЕННЯ
про Державну службу зайнятості
(від 07.06.2023 р.)

I. Загальні положення

1. Державна служба зайнятості (далі – Служба) є централізованою системою державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством економіки України (далі – Мінекономіки).

{Пункт 1 розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

2. Служба складається з Державного центру зайнятості, регіональних центрів зайнятості – Центру зайнятості Автономної Республіки Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських центрів зайнятості та їх філій, закладу післядипломної освіти «Центр підвищення кваліфікації служби зайнятості», закладів професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості, інших закладів освіти Державної служби зайнятості (далі – заклади освіти Служби), а також підприємств, установ, організацій, утворених Службою.

{Пункт 2 розділу I в редакції Наказу Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021, № 2281 від 20.04.2023}

3. Служба у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України та Мінекономіки, рішеннями правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі - Фонд), іншими нормативно-правовими актами та цим Положенням.

4. Структура та гранична чисельність працівників Служби, а також видатки на адміністративно-господарські витрати Служби погоджуються Мінекономіки та затверджуються директором Державного центру зайнятості.

5. Діяльність Служби та виконання нею завдань і функцій, передбачених законодавством, у тому числі цим Положенням, фінансується за рахунок коштів Фонду та інших джерел, не заборонених законодавством.

6. Державний центр зайнятості, регіональні центри зайнятості є юридичними особами публічного права, мають самостійний баланс, рахунки в органах Державної казначейської служби України та банківських установах, кутові штампи та печатки із зображенням Державного Герба України, своїм найменуванням та кодом за ЄДРПОУ, інші печатки та штампи (за наявності).

{Пункт 6 розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

7. Умови оплати праці працівників Державного центру зайнятості, регіональних центрів зайнятості та їх філій визначаються наказами Мінекономіки.

{Пункт 7 розділу I в редакції Наказу Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021, № 2281 від 20.04.2023}

8. Працівники Служби підлягають атестації відповідно до Закону України «Про професійний розвиток працівників».

9. Працівникам Служби надається щорічна основна відпустка тривалістю 24 календарні дні (якщо іншого не передбачено законодавством), щорічні додаткові відпустки та інші види відпусток, визначені законодавством.

10. Ректор Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України обирається у порядку, передбаченому Законом України «Про вищу освіту» і статутом закладу.

З керівниками закладів освіти Служби укладається трудовий договір (контракт) відповідно до Закону України «Про освіту». Призначення на посаду та звільнення з посади здійснюються відповідно до законодавства.

{Пункт 10 розділу I в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

II. Завдання, функції та права Служби

1. Основними завданнями Служби є:

1) реалізація державної політики у сфері зайнятості населення та трудової міграції, соціального захисту від безробіття;

2) здійснення аналізу стану ринку праці;

3) сприяння громадянам у підборі підходящої роботи;

4) надання роботодавцям послуг із добору працівників;

5) участь в організації проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру;

6) сприяння громадянам в організації підприємницької діяльності, зокрема шляхом надання індивідуальних та групових консультацій;

7) участь у реалізації заходів, спрямованих на запобігання масовому вивільненню працівників, профілактика настання страхового випадку, сприяння мобільності робочої сили та зайнятості населення в регіонах з найвищими показниками безробіття, монофункціональних містах та населених пунктах, залежних від містоутворюючих підприємств;

8) організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних з урахуванням поточної та перспективної потреб ринку праці, підтвердження результатів неформального професійного навчання;

9) проведення професійної орієнтації населення;

10) додаткове сприяння у працевлаштуванні окремих категорій громадян, які неконкурентоспроможні на ринку праці;

11) внесення пропозицій Мінекономіки щодо формування державної політики у сфері зайнятості населення;

12) здійснення контролю за використанням роботодавцями та безробітними коштів Фонду.

2. Служба забезпечує виконання завдань і функцій у сфері зайнятості населення, трудової міграції та соціального захисту від безробіття, а також функцій виконавчої дирекції Фонду, визначених законами України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок

безробіття» та «Про зайнятість населення» до внесення змін до цих законів України.

3. Служба під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями.

III. Державний центр зайнятості

1. Державний центр зайнятості є головною державною установою в централізованій системі державних установ Служби.

{Абзац перший пункту 1 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

Державний центр зайнятості діє відповідно до положення, що затверджується Мінекономіки.

2. Державний центр зайнятості виконує повноваження безпосередньо та через регіональні центри зайнятості та їх філії.

{Пункт 2 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021, № 2281 від 20.04.2023}

3. Державний центр зайнятості відповідно до покладених на нього завдань:

- 1) забезпечує організацію та координацію роботи щодо:
 - ведення обліку осіб, які звертаються за сприянням у працевлаштуванні, та наданих їм послуг;
 - здійснення реєстрації безробітних, ведення обліку наданих їм послуг;
 - проведення профілювання безробітних та осіб, які шукають роботу;
 - надання інформаційних та консультативних послуг з метою сприяння у працевлаштуванні та доборі працівників;
 - професійного навчання зареєстрованих безробітних з урахуванням поточної та перспективної потреб ринку праці;
 - надання послуг із професійної орієнтації;

підтвердження професійної кваліфікації за результатами неформального професійного навчання за робітничими професіями;

сприяння працевлаштуванню безробітних на підприємствах, що залучаються до реалізації державних цільових програм та інфраструктурних проектів;

видачі роботодавцям дозволів на застосування праці іноземців та осіб без громадянства з веденням обліку таких дозволів;

впровадження та надання електронних сервісів для безробітних, осіб, які шукають роботу та роботодавців;

проведення розслідування страхових випадків та обґрунтованості виплати матеріального забезпечення в установленому законодавством порядку;

застосування в установленому законодавством порядку фінансових санкцій та накладання адміністративних штрафів;

надання соціальних послуг та виплату матеріального забезпечення відповідно до законів України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та «Про зайнятість населення»;

проведення роботи з територіальними громадами в частині сприяння самозайнятості населення шляхом стимулювання відкриття власного бізнесу непрацюючими особами працездатного віку з числа членів малозабезпечених сімей;

надання консультативних послуг із сприяння зайнятості отримувачів різних видів соціальних допомог;

2) здійснює управління та оперативне розпорядження фінансовими ресурсами Фонду в межах затвердженого бюджету Фонду відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», управління майном, в межах, визначених чинним законодавством;

3) здійснює контроль за використанням коштів Фонду;

4) забезпечує функціонування Єдиної інформаційно-аналітичної системи, зокрема формує базу даних про вільні робочі місця (посади) на підставі інформації, що надійшла від роботодавців, суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, з інших джерел (з інформаційних ресурсів з пошуку роботи);

{Підпункт 4 пункту 3 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

5) інформує населення, органи виконавчої влади та заклади освіти про попит та пропонування робочої сили на ринку праці, права та гарантії у сфері зайнятості населення та у разі настання безробіття;

6) здійснює в установленому законодавством порядку збирання, опрацювання, подання та поширення адміністративних даних про попит та пропонування робочої сили на ринку праці, надання соціальних послуг населенню та роботодавцям;

7) аналізує показники попиту та пропонування робочої сили і вносить на розгляд Мінекономіки пропозиції щодо прогнозування розвитку ринку праці;

8) здійснює моніторинг стану ринку праці;

9) аналізує ефективність виконання заходів щодо сприяння зайнятості населення;

10) проводить моніторинг результатів діяльності та ефективності роботи Служби;

11) бере участь у розробленні основних напрямів реалізації державної політики у сфері зайнятості населення на середньостроковий період та їх виконанні;

12) взаємодіє з роботодавцями з питань визначення поточної та перспективної потреби в робочій силі, професійного навчання населення та укомплектування вільних робочих місць;

13) веде перелік суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, та суб'єктів господарювання, які наймають працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні у

інших роботодавців, збирає відомості про чисельність працевлаштованих ними осіб в установленому законодавством порядку;

14) забезпечує співпрацю із суб'єктами господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, іншими посередниками з працевлаштування;

15) здійснює обмін інформацією з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), Пенсійним фондом України для забезпечення виконання вимог Законів України «Про зайнятість населення» та «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»;

{Підпункт 15 пункту 3 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

16) бере участь у проведенні наукових досліджень з питань зайнятості населення, функціонування ринку праці та соціального захисту населення від безробіття, вивчає міжнародний досвід з метою запровадження інноваційних форм сприяння зайнятості населення, виступає замовником наукових робіт, досліджень і методичного забезпечення;

17) бере участь у здійсненні міжнародного співробітництва для розв'язання проблем зайнятості населення, соціального захисту громадян від безробіття та трудової міграції;

18) надає безоплатно консультації з питань працевлаштування (у тому числі осіб з інвалідністю) підприємствам, установам та організаціям незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, фізичним особам - підприємцям, а також фізичним особам, які використовують працю

інших осіб на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством про працю;

{Підпункт 18 пункту 3 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

19) розглядає скарги на рішення, дії чи бездіяльність посадових осіб Служби, приймає обов'язкові до виконання Службою рішення;

20) проводить інформаційну роботу щодо запобігання незаконному використанню робочої сили, неформальній зайнятості; повідомляє Держпраці та інші контролюючі органи про виявлені ознаки порушення роботодавцем норм, визначених законами України «Про зайнятість населення» та «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», та трудових прав працівників для вжиття ними заходів згідно із законодавством;

21) здійснює самопредставництво Державного центру зайнятості та Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття у судах України на усіх стадіях судового процесу через Юридичний департамент Державного центру зайнятості, працівники якого без окремого доручення беруть участь у справах з усіма правами, що надані законодавством про адміністративне, господарське, цивільне судочинство, кримінальним процесуальним законодавством України, Законом України «Про виконавче провадження» позивачу, відповідачу, третій особі, учаснику судового провадження, учаснику виконавчого провадження;

{Підпункт 21 пункту 3 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

22) проводить аналіз ефективності реалізації заходів сприяння зайнятості населення на ринку праці;

{Пункт 3 розділу III доповнено підпунктом 22 згідно з Наказом Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

23) проводить моніторинг результатів діяльності регіональних центрів зайнятості, ефективності їх роботи;

{Пункт 3 розділу III доповнено підпунктом 23 згідно з Наказом Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

24) проводить аналіз та моніторинг результатів роботи кар'єрних радників, спеціалізованих кар'єрних радників, консультантів по роботі з роботодавцями;

{Пункт 3 розділу III доповнено підпунктом 24 згідно з Наказом Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

25) організовує та забезпечує реалізацію програм та заходів, визначених Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 3 розділу III доповнено підпунктом 25 згідно з Наказом Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

26) виконує інші функції, визначені законодавством.

4. Державний центр зайнятості для виконання покладених на нього завдань має право:

1) залучати в установленому порядку спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) до розгляду питань, що належать до його компетенції;

2) одержувати безоплатно від міністерств, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування потрібні для виконання покладених на нього завдань документи, інформацію та матеріали, зокрема від органів державної статистики - статистичні дані;

3) скликати наради, утворювати комісії та робочі групи, проводити наукові конференції, семінари, інші заходи з питань, що належать до його компетенції;

4) користуватися відповідними інформаційними базами даних відповідно до законодавства.

5. Державний центр зайнятості є неприбутковою державною установою, що фінансується за рахунок коштів Фонду та інших джерел, не заборонених законодавством.

6. Доходи, отримані Державним центром зайнятості, використовуються виключно для фінансування видатків на утримання Державного центру зайнятості, реалізації мети (цілей) та виконання завдань за напрямками діяльності, визначеними законодавством. Отримані Державним центром зайнятості доходи або їх частини не розподіляються серед засновників, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних із ними осіб.

7. У разі припинення діяльності Державного центру зайнятості шляхом ліквідації або реорганізації (злиття, поділу, приєднання) його активи передаються одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зараховуються до бюджету Фонду.

8. Державний центр зайнятості очолює директор.

Директор Державного центру зайнятості призначається на посаду та звільняється з посади Першим віце-прем'єр-міністром України - Міністром економіки України. Призначення директора Державного центру зайнятості проводиться шляхом укладення контракту строком від 1 до 5 років.

{Абзац другий пункту 8 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

9. Директор Державного центру зайнятості може мати заступників (у тому числі першого), яких він призначає на посади та звільняє з посад за погодженням з Мінекономіки.

{Пункт 9 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

10. Організаційна структура Державного центру зайнятості затверджується директором Державного центру зайнятості за погодженням з Мінекономіки.

11. Директор Державного центру зайнятості:

1) керує Службою та Державним центром зайнятості, забезпечує належну організацію їх діяльності, виконання ними вимог Конституції та законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Мінекономіки з питань, що належать до сфери діяльності Державної служби зайнятості, рішень правління Фонду, виконання покладених на Службу та Державний центр зайнятості завдань і функцій, належне використання коштів Фонду в межах затверджених видатків бюджету, майна та матеріальних цінностей, що закріплене за Державним центром зайнятості на праві оперативного управління;

2) без доручення діє від імені Державного центру зайнятості, представляє його інтереси у взаємовідносинах з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян тощо, укладає договори, видає довіреності на представництво інтересів Державного центру зайнятості;

3) затверджує розподіл обов'язків між директором та його заступниками;

4) щороку подає на затвердження Мінекономіки план роботи Державного центру зайнятості;

{Підпункт 4 пункту 11 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

5) надає пропозиції Мінекономіки щодо утворення, ліквідації, реорганізації регіональних центрів зайнятості;

{Підпункт 5 пункту 11 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

6) погоджує утворення, ліквідацію, реорганізацію філій регіональних центрів зайнятості;

{Пункт 11 розділу III доповнено новим підпунктом згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021; в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

7) затверджує:

положення про структурні підрозділи Державного центру зайнятості;
граничну чисельність працівників Служби в регіональному розрізі;

{Абзац третій підпункту 7 пункту 11 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

примірні організаційні структури регіональних центрів зайнятості та їх філій;

{Абзац четвертий підпункту 7 пункту 11 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

штатний розпис Державного центру зайнятості (відповідно до організаційної структури, погодженої Мінекономіки) та його кошторис видатків;

кошторис видатків Фонду відповідно до затвердженого бюджету Фонду; якщо до початку нового бюджетного періоду не затверджено річний бюджет Фонду, затверджує тимчасовий кошторис видатків Фонду (який не містить капітальних видатків, крім таких, що пов'язані з виконанням рішень про стягнення коштів Фонду, прийнятих судами та іншими державними органами, які відповідно до законодавства мають право приймати такі рішення, із надзвичайними ситуаціями, роботами з ліквідації наслідків стихійних явищ та аварій), щомісячний обсяг яких не може перевищувати 1/12 обсягу видатків, затверджених кошторисом видатків Фонду на попередній рік, крім видатків на виплату матеріального забезпечення та надання соціальних послуг, заробітну плату, нарахування на оплату праці, оплату комунальних послуг та енергоносіїв, сплату податків (зборів, обов'язкових платежів);

за погодженням з Мінекономіки - організаційну структуру, граничну чисельність регіональних центрів зайнятості;

{Абзац сьомий підпункту 7 пункту 11 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021; із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

штатний розпис регіональних центрів зайнятості; кошторис видатків регіональних центрів зайнятості та їх філій;

{Підпункт 7 пункту 11 розділу III доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021; із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

організаційну структуру, штатний розпис, кошторис видатків і кошторис доходів та видатків, у тому числі від надання платних послуг, закладів освіти Служби;

{Абзац дев'ятий підпункту 7 пункту 11 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

примірне положення про філію регіонального центру зайнятості.

{Підпункт 7 пункту 11 розділу III доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

8) погоджує призначення на посади та звільнення з посад заступників директорів та заступників директорів - начальників управлінь/відділів регіональних центрів зайнятості, директорів філій регіональних центрів зайнятості, уповноважених осіб з питань запобігання та виявлення корупції регіональних центрів зайнятості;

{Підпункт 8 пункту 11 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

9) забезпечує виконання доручень Мінекономіки;

10) у межах своїх повноважень видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує та контролює їх виконання відповідно до законодавства;

11) призначає на посади та звільняє з посад працівників Державного центру зайнятості, директорів регіональних центрів зайнятості, директорів закладів освіти Служби;

{Підпункт 11 пункту 11 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

12) заохочує і накладає стягнення на працівників Державного центру зайнятості, директорів регіональних центрів зайнятості, директорів закладів освіти Служби;

{Підпункт 12 пункту 11 розділу III в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

13) є відповідальним за виконання покладених на Службу завдань і функцій, належне використання коштів Фонду, майна та матеріальних цінностей, що знаходяться у розпорядженні Державного центру зайнятості, відповідно до законодавства;

14) виконує інші повноваження, передбачені законодавством.

IV. Регіональні центри зайнятості

{Назва розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021; в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

1. Регіональні центри зайнятості є неприбутковими державними установами в централізованій системі державних установ Служби, підпорядкованими та підзвітними Державному центру зайнятості.

Регіональні центри зайнятості діють відповідно до положень, що затверджуються Державним центром зайнятості.

{Пункт 1 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021; в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

2. Доходи, отримані регіональним центром зайнятості, використовуються виключно для фінансування видатків на утримання регіонального центру зайнятості, реалізації мети (цілей) та виконання завдань за напрямками діяльності, визначеними чинним законодавством. Отримані регіональним центром зайнятості доходи або їх частини не розподіляються серед засновників, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних із ними осіб.

{Пункт 2 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

3. У разі припинення діяльності регіонального центру зайнятості (шляхом ліквідації або реорганізації (злиття, поділу, приєднання) його активи передаються іншому регіональному центру зайнятості чи Державному центру зайнятості або зараховуються до бюджету Фонду.

{Пункт 3 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

4. Регіональні центри зайнятості можуть створювати поза їх місцезнаходженням філії.

{Пункт 4 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

5. Філії регіонального центру зайнятості виконують функції, покладені на них відповідними регіональними центрами зайнятості, та діють на підставі положення, затвердженого регіональним центром зайнятості.

{Пункт 5 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

6. Філію очолює директор, який призначається на посаду та звільняється з посади директором регіонального центру зайнятості за погодженням із директором Державного центру зайнятості.

{Пункт 6 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

7. Для забезпечення доступності послуг безробітним та особам, які шукають роботу, регіональні центри зайнятості створюють віддалені робочі місця для надання соціальних послуг, у тому числі в об'єднаних територіальних громадах.

{Пункт 7 розділу IV в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

8. Регіональні центри зайнятості безпосередньо та через свої філії забезпечують:

{Абзац перший пункту 8 розділу IV в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

1) організацію, координацію, контроль роботи закладів освіти та філій регіональних центрів зайнятості;

{Підпункт 1 пункту 8 розділу IV в редакції Наказу Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

2) надання соціальних послуг та виплату матеріального забезпечення відповідно до законів України «Про зайнятість населення», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та положення про регіональний центр зайнятості;

{Підпункт 2 пункту 8 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

3) ведення обліку осіб, які звертаються за сприянням у працевлаштуванні, та наданих їм послуг;

4) здійснення реєстрації безробітних, ведення обліку наданих їм послуг;

5) проведення профілювання безробітних та осіб, які шукають роботу;

6) надання інформаційних та консультативних послуг з метою сприяння у працевлаштуванні та доборі працівників;

7) професійного навчання зареєстрованих безробітних з урахуванням поточної та перспективної потреб ринку праці;

8) надання послуг із професійної орієнтації;

9) підтвердження професійної кваліфікації за результатами неформального професійного навчання за робітничими професіями;

10) сприяння працевлаштуванню безробітних на підприємствах, що залучаються до реалізації державних цільових програм та інфраструктурних проектів;

11) проведення роботи з територіальними громадами в частині сприяння самозайнятості населення шляхом стимулювання відкриття власного бізнесу непрацюючими особами працездатного віку з числа членів малозабезпечених сімей;

12) надання консультативних послуг із сприяння зайнятості отримувачів різних видів соціальних допомог;

13) видачу роботодавцям дозволів на застосування праці іноземців та осіб без громадянства з веденням обліку таких дозволів;

14) впровадження та надання електронних сервісів для безробітних, осіб, які шукають роботу та роботодавців;

15) проведення розслідування страхових випадків та обґрунтованості виплати матеріального забезпечення в установленому законодавством порядку;

16) застосування в установленому законодавством порядку фінансових санкцій та накладання адміністративних штрафів;

17) стягнення коштів у випадках, передбачених чинним законодавством;

18) аналізують ситуацію на регіональному, місцевих ринках праці, ефективність виконання активних програм на ринку праці та вносять Державному центру зайнятості пропозиції щодо їх удосконалення;

19) здійснюють у встановленому законодавством порядку збирання, опрацювання, подання та поширення даних про попит та пропозицію робочої сили на регіональному, місцевих ринках праці, надання послуг населенню та роботодавцям;

20) інформують населення, органи виконавчої влади та суб'єкти освітньої діяльності про попит та пропозицію робочої сили на ринку праці, права та гарантії у сфері зайнятості населення та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття;

21) інформують суб'єктів ринку праці про реалізацію в регіоні державних цільових програм, інвестиційних, інфраструктурних проєктів, проєктів об'єднаних територіальних громад, міжнародної технічної допомоги, пов'язаних зі створенням нових робочих місць, сприянням самозайнятості, започаткуванням та розвитком підприємницької діяльності, реінтеграції трудових мігрантів;

22) співпрацюють з роботодавцями, їх організаціями, об'єднаннями, замовниками та виконавцями державних цільових, інвестиційних програм,

інфраструктурних проєктів, проєктів об'єднаних територіальних громад щодо сприяння у працевлаштуванні зареєстрованих безробітних;

23) реалізують заходи стимулювання роботодавців до підвищення професійної кваліфікації працівників, а також працевлаштування зареєстрованих безробітних, які опинилися у вразливій ситуації на ринку праці;

24) проведення аналізу та моніторингу результатів роботи кар'єрних радників, спеціалізованих кар'єрних радників, консультантів по роботі з роботодавцями;

{Пункт 8 розділу IV доповнено підпунктом 24 згідно з Наказом Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

25) виконання програм та заходів, визначених Кабінетом Міністрів України;».

{Пункт 8 розділу IV доповнено підпунктом 25 згідно з Наказом Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

26) забезпечують у межах повноважень виконання міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України;

27) виконують інші повноваження, визначені законодавством.

9. Регіональні центри зайнятості у межах своїх повноважень видають накази організаційно-розпорядчого характеру.

{Пункт 9 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

Накази регіональних центрів зайнятості можуть бути скасовані директором Державного центру зайнятості повністю чи в окремій частині у разі виявлення порушень вимог чинного законодавства.

10. Регіональний центр зайнятості очолює директор, який призначається на посаду і виконує свої повноваження на умовах контракту, що укладається строком до трьох років за результатами конкурсу, та звільняється з посади директором Державного центру зайнятості.

{Пункт 10 розділу IV в редакції Наказів Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021, № 2281 від 20.04.2023}

11. Директор регіонального центру зайнятості може мати заступників. Заступників директора, заступників директора - начальників управлінь/відділів регіональних центрів зайнятості призначає на посаду та звільняє з посади директор регіонального центру зайнятості за погодженням з Державним центром зайнятості.

{Пункт 11 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021; в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

12. Директор регіонального центру зайнятості:

1) забезпечує виконання регіональним центром зайнятості, його філіями вимог Конституції та законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Мінекономіки з питань, що належать до сфери діяльності державної служби зайнятості, рішень правління Фонду, інших нормативно-правових актів;

{Підпункт 1 пункту 12 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

2) без доручення діє від імені регіонального центру зайнятості, представляє його інтереси у взаємовідносинах з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян тощо, укладає договори, видає довіреності на представництво інтересів регіонального центру зайнятості;

3) керує діяльністю регіонального центру зайнятості, його філій, забезпечує виконання покладених на них завдань і функцій, належне використання коштів Фонду в межах затвердженого кошторису видатків, виконання наказів Мінекономіки, наказів і доручень Державного центру зайнятості;

{Підпункт 3 пункту 12 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021; в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

4) призначає на посади та звільняє з посад працівників регіонального центру зайнятості (крім заступників директора, заступників директора - начальників управлінь/відділів регіональних центрів зайнятості, які призначаються на посади та звільняються з посад за погодженням з Державним центром зайнятості) та його філій;

{Підпункт 4 пункту 12 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021; в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

5) за погодженням з директором Державного центру зайнятості призначає на посади та звільняє з посад директорів філій регіонального центру зайнятості, уповноважену особу з питань запобігання та виявлення корупції регіонального центру зайнятості;

{Підпункт 5 пункту 12 розділу IV в редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

6) приймає рішення щодо утворення та ліквідації філій регіонального центру зайнятості в межах затвердженої граничної чисельності працівників регіонального центру зайнятості за погодженням з Мінекономіки;

{Підпункт 6 пункту 12 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

7) затверджує:

положення про філії регіонального центру зайнятості;

граничну чисельність, організаційну структуру та штатний розпис філії;

{Абзац третій підпункту 7 пункту 12 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

{Абзац четвертий підпункту 7 пункту 12 розділу IV виключено на підставі Наказу Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

{Абзац п'ятий підпункту 7 пункту 12 розділу IV виключено на підставі Наказу Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

{Абзац четвертий підпункту 7 пункту 12 розділу IV виключено на підставі Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

8) заохочує та накладає стягнення на працівників регіонального центру зайнятості, його філій;

{Підпункт 8 пункту 12 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021; IVв редакції Наказу Міністерства економіки № 2281 від 20.04.2023}

9) є відповідальним за виконання покладених на регіональний центр зайнятості, його філії завдань і функцій, належне використання коштів Фонду, а також закріпленого на праві оперативного управління за регіональним центром зайнятості майна та матеріальних цінностей, виконання наказів Мінекономіки, наказів і доручень Державного центру зайнятості;

{Підпункт 9 пункту 12 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021, № 2281 від 20.04.2023}

10) виконує інші повноваження, передбачені законодавством.

{Пункт 12 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

{Розділ V виключено на підставі Наказу Міністерства економіки № 791-21 від 22.10.2021}

V. Заклади освіти Служби

1. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості утворюються відповідно до Законів України «Про професійно-технічну освіту», «Про зайнятість населення» з метою надання соціальних послуг з професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації.

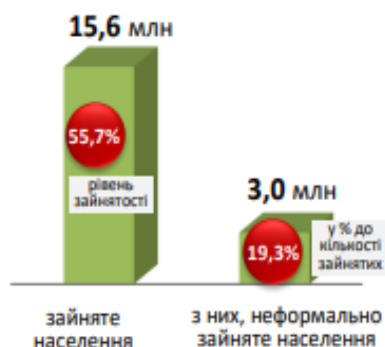
2. Утворення, реорганізація та ліквідація закладів професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості здійснюються відповідно до законодавства.

Додаток Б

Зайнятість та безробіття

Кількість зайнятого населення у 2021 році

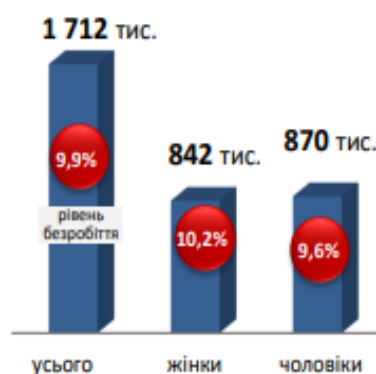
Рівень зайнятості у 2021 році

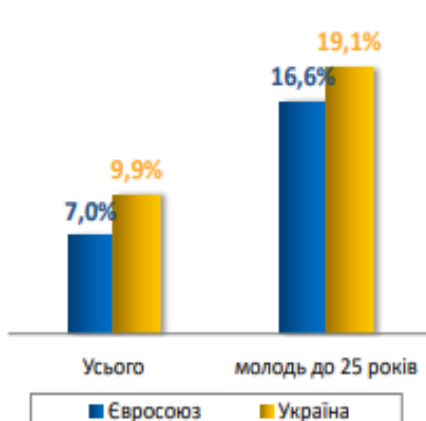
Кількість зайнятого населення за основними ВЕД, тис. осіб

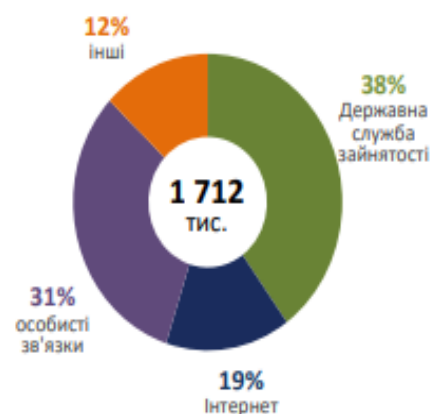
Кількість безробітного населення (за методологією МОП) у 2021 році

Рівень безробіття в Україні та країнах ЄС

Структура безробітного населення за способами пошуку роботи

Джерело: Державна служба статистики України

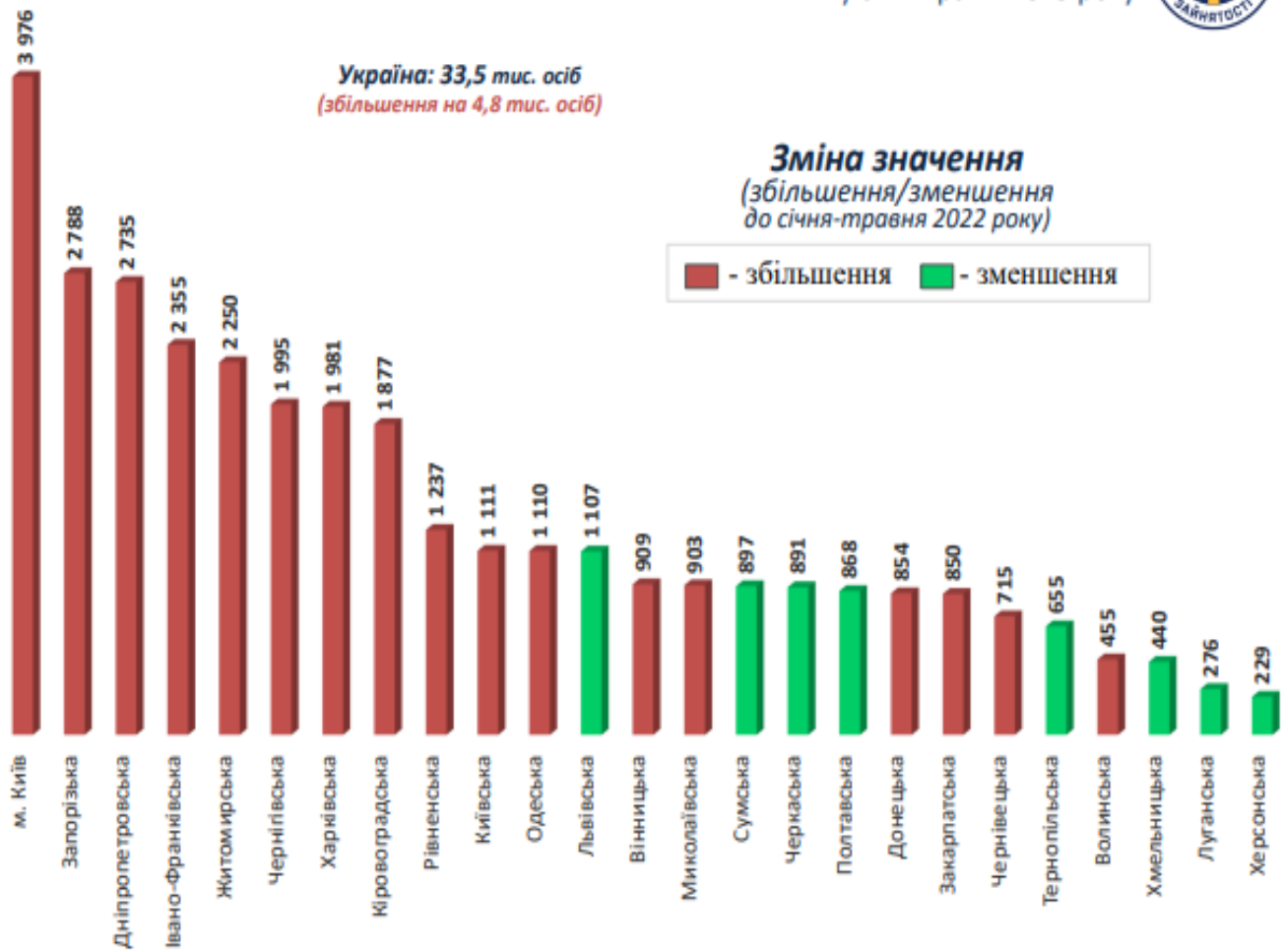
Обсяги запланованого
масового вивільнення працівників
у січні-травні 2023 року

Україна: 33,5 тис. осіб
(збільшення на 4,8 тис. осіб)

Зміна значення
(збільшення/зменшення
до січня-травня 2022 року)

■ - збільшення ■ - зменшення

	2022	січень-травень 2023
❖ Мали статус безробітного	868 тис. осіб	321 тис. осіб
❖ Працевлаштовано	305 тис. осіб	89 тис. осіб
з них, безробітних	249 тис. осіб	65 тис. осіб
❖ Брали участь у громадських роботах та інших роботах тимчасового характеру	28 тис. осіб	9 тис. осіб
❖ Здійснено направлень безробітних для участі у суспільно корисних роботах	4 тис. осіб	21 тис. осіб
❖ Проходили професійне навчання	47 тис. осіб	12 тис. осіб
з них, в ЦПТО	29 тис. осіб	8 тис. осіб
❖ Кількість роботодавців, які співпрацювали з центрами зайнятості	101 тис. од.	44 тис. од.
❖ Кількість вакансій	396 тис. од.	146 тис. од.

Окремі характеристики зареєстрованих безробітних станом на 1 червня 2023 року

КІЛЬКІСТЬ ЗАРЕЄСТРОВАНИХ БЕЗРОБІТНИХ в ДСЗ – 119,2 тис. осіб (зменшення на 62%)

За статтю

■ жінки ■ чоловіки

За віковими групами

■ до 35 років ■ 35-44 років ■ понад 45 років

За освітою

Особливі категорії

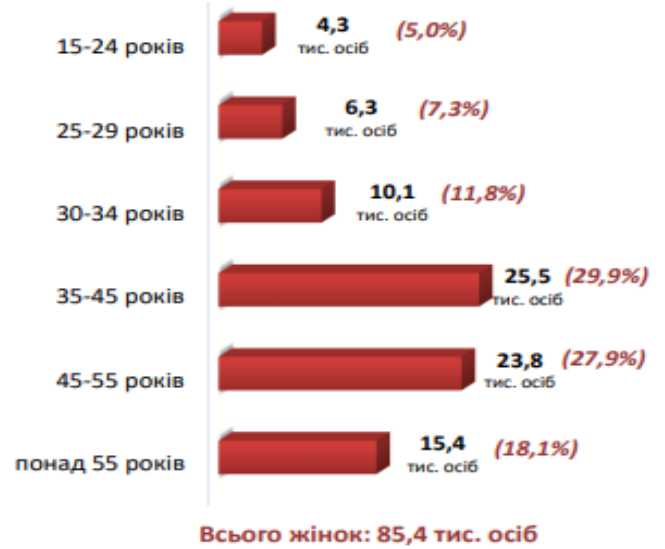
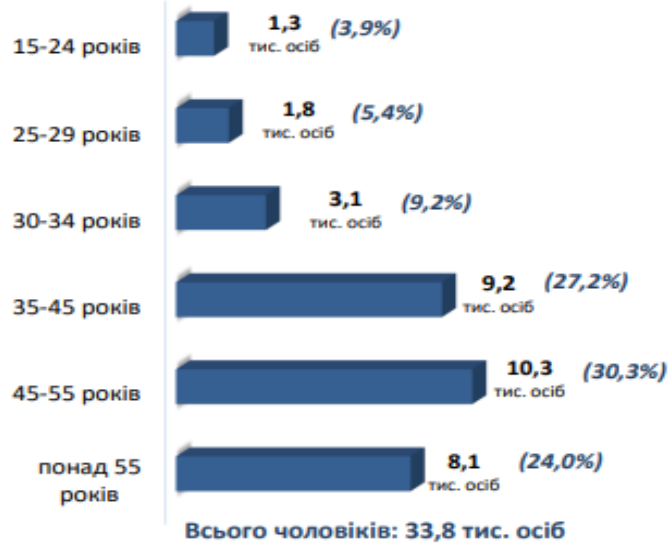
1,1 тис. (0,9%)	учасники УБД
9,9 тис. (8%)	внутрішньо переміщені особи
7,7 тис. (6%)	особи з інвалідністю
14,3 тис. (12%)	особи, яким залишилося 10 і менше років до пенсії
1,3 тис. (1%)	випускники навчальних закладів

Структура зареєстрованих безробітних, станом на 1 червня 2023 року (за віковими групами)

 - чоловіки

 - жінки

Найбільш популярні професії на ринку праці

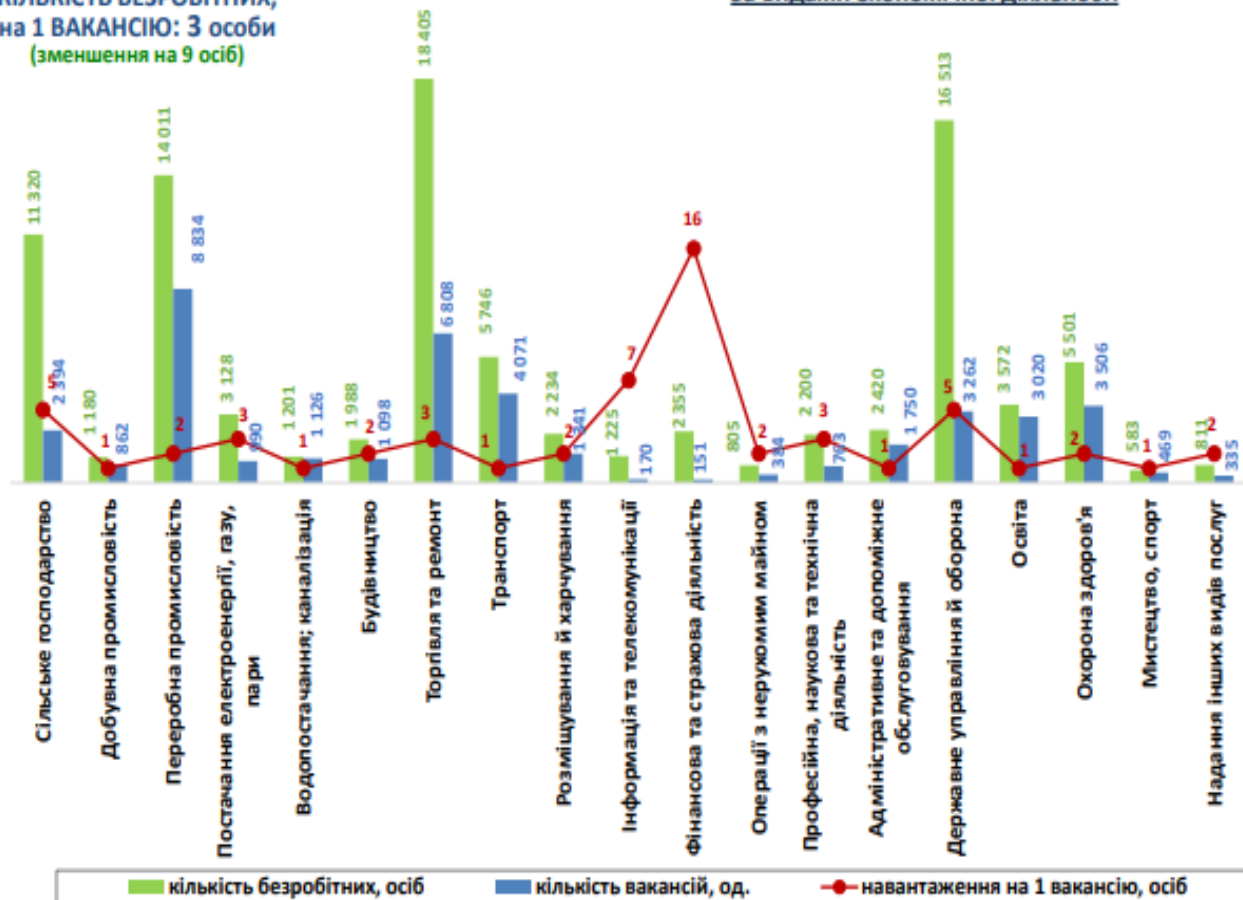
кваліфіковані робітники з інструментом	<ul style="list-style-type: none"> ✓ швачка, ✓ електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, ✓ слюсар-ремонтник, ✓ слюсар-сантехнік, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ електрогазозварник, ✓ пекар, ✓ слюсар-електрик з ремонту електроустаткування, ✓ слюсар з ремонту колісних транспортних засобів
робітники з обслуговування, експлуатації устаткування та машин	<ul style="list-style-type: none"> ✓ водій, ✓ тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, ✓ тракторист, ✓ токар, ✓ оператор заправних станцій, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ дорожній робітник, ✓ машиніст екскаватора, ✓ водій навантажувача, ✓ фрезерувальник, ✓ оператор верстатів, ✓ машиніст крана (кранівник)
працівники сфери торгівлі та послуг	<ul style="list-style-type: none"> ✓ продавець, ✓ кухар, ✓ продавець-консультант, ✓ охоронник, ✓ офіціант, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ соціальний робітник, ✓ бармен, ✓ перукар, ✓ молодша медична сестра, ✓ поліцейський
професіонали	<ul style="list-style-type: none"> ✓ вчитель, ✓ фармацевт, ✓ інспектор (пенітенціарна служба), ✓ лікар загальної практики – сімейний лікар, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ інженер, ✓ лікар-терапевт, ✓ економіст, ✓ інженер з охорони праці, ✓ практичний психолог
некваліфіковані працівники	<ul style="list-style-type: none"> ✓ підсобний робітник, ✓ прибиральник службових та виробничих приміщень, ✓ робітник з комплексного прибирання будинків, ✓ вантажник, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ дворник, ✓ укладальник-пакувальник, ✓ робітник з благоустрою, ✓ прибиральник територій, ✓ сторож
фахівці	<ul style="list-style-type: none"> ✓ бухгалтер, ✓ сестра медична, ✓ майстер виробничого навчання, ✓ механік, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ вихователь, ✓ асистент фармацевта, ✓ електрик дільниці

Кількість зареєстрованих безробітних, кількість вакансій та кількість претендентів на 1 вакансію, станом на 1 червня 2023 р.

КІЛЬКІСТЬ БЕЗРОБІТНИХ, на 1 ВАКАНСІЮ: 3 особи
(зменшення на 9 осіб)

За видами економічної діяльності

Додаток В

«Державний центр зайнятості населення» (пошук роботи для осіб, які її потребують: міста, району)

The screenshot shows the website of the State Employment Service of Cherkasy region. At the top, there is a navigation menu with links: "Обрати регіон", "Про нас", "Діяльність", "Аналітика та статистика", "Громадянам", "Прес-центр", "Профорієнтація", "Роботодавцям", "Навчання", "Новини", "Контакти", "Єдиний портал вакансій", and "Мікрогранти". There is also a search icon and a "До головного порталу" button. The main header features the logo of the State Employment Service of Cherkasy region, which includes the text "ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЗАЙНЯТОСТІ" and the coat of arms of Cherkasy region. Below the logo, the text "Черкаський обласний центр зайнятості" is displayed. The main content area is divided into two columns. The left column contains a search form with three input fields: "Я шукаю" (with placeholder "Введіть слово для вибору"), "Населений пункт" (with placeholder "Введіть слово для вибору"), and "Розділ" (with a dropdown menu showing "Вакансія"). Below the form is a blue button labeled "Знайти швидко". The right column contains four yellow buttons with icons and text: "Шукаю роботу" (with icon of a magnifying glass over a document, subtext "Безпечно. Легально. Надійно"), "Пройти тестування" (with icon of a person with a magnifying glass over their head, subtext "Професійна орієнтація громадян"), "Надаю роботу" (with icon of a hand holding a document, subtext "Безкоштовно. Швидко. Професійно"), and "Персональний кабінет" (with icon of a shield with a person, subtext "Вхід до кабінету").

Ви перебуваєте на території бойових дій або тимчасово окупованій території	Ви перебуваєте на безпечній території в Україні
ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ	
<p>1. Здійсніть онлайн-реєстрацію через дця</p> <p>2. Якщо на час подання заяви про надання (поновлення) статусу безробітного або призначення (поновлення) виплати допомоги по безробіттю ви є внутрішньо переміщеною особою або особою, яка перебуває на територіях, на яких ведуться бойові дії, у якій не розірвані трудові відносини (крім осіб, які були керівниками підприємств, установ, організацій всіх форм власності, а також особами, які обіймають виборні посади) така особа має право припинити такий трудовий договір в односторонньому порядку, подавши безпосередньо до обраного вами центру зайнятості заяву на ім'я роботодавця про припинення трудового договору. Завантажити заяву можна тут: </p>	<p>1. Здійсніть онлайн-реєстрацію через дця. Ви також можете обрати на мапі чи в переліку зручний для відвідування центр зайнятості.</p> <p>2. Підготуйте перелік необхідних документів. З ним можна ознайомитись тут.</p> <p>3. Співпрацюйте з Вашим кар'єрним радником щодо пошуку роботи або здобуття нової професії, спеціальності чи навичок.</p>
СТАТУС БЕЗРОБІТНОГО НАБУВАЄТЬСЯ В УСТАНОВЛЕНОМУ ЗАКОНОДАВСТВОМ ПОРЯДКУ	
<p>✓ У разі бажання припинити статус Ви можете подати заяву через дця. Ви також можете звернутись особисто до центру зайнятості. Після подання заяви реєстрація в службі зайнятості припиняється.</p>	
ВИ ВИЇХАЛИ ЗА КОРДОН	
<p>1. Зареєстрованому безробітному необхідно обов'язково зв'язатись із Вашим кар'єрним радником та повідомити про перебування за кордоном або намір виїхати. У разі перебування зареєстрованого безробітного у період реєстрації за межами України одноразово понад 14 календарних днів або сукупно понад 60 календарних днів протягом року (крім документально підтверджених випадків, пов'язаних з виїздом зареєстрованого безробітного за кордон на лікування (у тому числі членів його сім'ї) або у зв'язку із смертю близьких родичів, нещасним випадком, що стався за кордоном із зареєстрованим безробітним або членами його сім'ї, відсутністю транспортного сполучення та можливості повернення в Україну у зв'язку з карантинном, надзвичайною ситуацією, надзвичайним станом або іншими обмежувальними заходами, що введені країною або транспортною компанією) реєстрація припиняється.</p> <p>2. Щоб припинити реєстрацію в Державній службі зайнятості, Вам необхідно заповнити форму онлайн через дця. Після подання заяви реєстрація в службі зайнятості припиняється автоматично.</p> <p>3. В разі повернення в Україну Ви зможете звернутися до служби зайнятості для отримання послуг відповідно до чинного законодавства.</p>	
<p>Наші інформаційні канали в соцмережах: </p>	
<p>"Гаряча лінія" Державної служби зайнятості: +380938345700, +380990385889, +380974615136.</p>	
<p>Онлайн-підтримка через наш чат-бот в або Facebook Messenger </p>	
<p> Реєстрація у службі зайнятості онлайн</p>	
<p> Права та обов'язки зареєстрованих безробітних</p>	
<p> Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації зареєстрованих безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу</p>	

Реєстрація безробітних можна здійснити за посиланням :
<https://www.dcz.gov.ua/storinka/reyestraciya-bezrobitnyh>.